

**YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN
TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (toinen jaosto)
12 päivänä joulukuuta 1996 ***

Yhdistetyissä asioissa T-177/94,

Henk Altmann, kotipaikka Wantage Oxon (Yhdistynyt kuningaskunta), ja 56 muuta kantajaa, joiden nimet ovat tämän tuomion liitteessä 1, edustajinaan Kenneth Parker, QC, ja barrister Rhodri Thompson, Englannin ja Walesin asianajaja-yhteisö, prosessiosoite Luxemburgissa asianajotoimisto Elvinger et Hoss, 15 cöte d'Eich,

kantajina,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään oikeudellisen yksikön virkamies Hans Gerald Crossland, prosessiosoite Luxemburgissa c/o oikeudellisen yksikön virkamies Carlos Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg,

vastajana,

jota tukee

Euroopan unionin neuvosto, asiamiehinään oikeudellisen yksikön virkamiehet Diego Canga Fano ja Jan-Peter Hix ja aluksi oikeudellinen neuvonantaja Yves Crétien, prosessiosoite Luxemburgissa c/o Euroopan investointipankin lakiasiainosasto pääjohtaja Bruno Eynard, 100 boulevard Konrad Adenauer, Kirchberg,

väliintulijana,

* Oikeudenkäyntikieli: englantia.

sekä T-377/94,

Margaret Casson, kotipaikka Chilton, Oxon (Yhdistynyt kuningaskunta) ja 13 muuta kantajaa, joiden nimet ovat tämän tuomion liitteessä 2, edustajinaan Kenneth Parker, QC, ja barrister Rhodri Thompson, Englannin ja Walesin asianajajayhteisö, prosessiosoite Luxemburgissa asianajotoimisto Elvinger et Hoss, 15 cote d'Eich,

kantajina,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään oikeudellisen yksikön virkamiehet Hans Gerald Crossland ja Julian Currall, prosessiosoite Luxemburgissa c/o oikeudellisen yksikön virkamies Carlos Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg,

vastaajana,

jota tukee

Euroopan unionin neuvosto, asiamiehinään oikeudellisen yksikön virkamiehet Diego Canga Fano ja Jan-Peter Hix ja aluksi oikeudellinen neuvonantaja Yves Crétien, prosessiosoite Luxemburgissa c/o Euroopan investointipankin lakiasianosaston pääjohtaja Bruno Eynard, 100 boulevard Konrad Adenauer, Kirchberg,

väliintulijana,

joissa kantajat vaativat pääasiallisesti yhteisöjen tuomioistuinta kumoamaan päätöksen, jolla on kieltäydytty ottamasta kantajia komission henkilökuntaan määräaikaisina toimenhaltijoina, sekä tästä päätöksestä aiheutuneen vahingon korvaamista,

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (toinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja H. Kirschner sekä tuomarit C. W. Bellamy ja A. Kalogeropoulos,

kirjaaja: johtava hallintovirkamies B. Pastor,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 28.3.1996 pidetyssä suullisessa käsittelyssä esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Riita-asian perustana olevat tosiseikat

Asiaan liittyvät oikeussäännöt

- 1 Yhteisyritys Joint European Torus (JET) (jäljempänä JET tai yhteisyritys) perustettiin kahdentoista vuoden ajaksi 1.6.1978 alkaen Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen (jäljempänä Euratomin perustamissopimus) 46, 47 ja

49 artiklan nojalla 30.5.1978 tehdyllä neuvoston päätöksellä 78/471/Euratom (EYVL L 151, s. 10, jäljempänä päätös 78/471). Yhteisyrityksen tarkoituksena on yhteisön fuusio-ohjelman osana ja ohjelmaan osallistuvien hyödyksi rakentaa ja saada toimintaan suuri tokamak-tyyppinen laitteisto ja siihen liittyvät laitokset ja hyödyntää näitä (jäljempänä hanke).

- 2 Tämä hanke, joka on alusta alkaen ollut yhteisön hanke, kuten edellä mainitun 30.5.1978 tehdyn päätöksen 78/471 kolmannesta perustelukappaleesta sekä kyseisen päätöksen liitteenä olevan JET:n perussäännön (jäljempänä perussääntö) 8.2 kohdasta ilmenee, muodostaa tällä hetkellä eurooppalaisen yhteistyön näkyvimmän osan hallitun lämpöydin fuusion alalla. Tutkimusta ja koulutusta koskevasta erityisohjelmasta hallitun lämpöydin fuusion alalla (1994—1998) 8 päivänä joulukuuta 1994 tehdyn neuvoston päätöksen 94/799/Euratom (EYVL L 331, s. 22) liitteen I mukaan yhteisön fuusio-ohjelman pitkän aikavälin tavoitteena on yhteisesti toteuttaa varmoja ja ympäristöä säästäviä reaktoriprototyyppejä, joiden avulla voidaan rakentaa taloudellisesti toteuttamiskelpoisia sähkövoimaloita. Työskentely tämän tavoitteen saavuttamiseksi kestää vuosikymmeniä. Kyseisestä liitteestä sekä JET:n hallinnon arviointitutkimuksesta, joka on yhteisyrityksen taloudellista tilannetta vuonna 1990 koskevan tilintarkastustuomioistuimen erityisvuosikertomuksen liitteenä (EYVL 1992 C 41, s. 1, jäljempänä tilintarkastustuomioistuimen kertomus) ilmenee, että fuusio-ohjelman pitkän aikavälin strategiassa on seuraavat kolme välivaihetta, jotka ulottuvat 2000-luvun puoliväliin, ja joiden avulla lopulta toteutetaan kaupallisen reaktorin prototyyppi:

- a) Joint European Torus (JET) ja muut laitteistot, joilla osoitetaan fuusion mahdollisuus tieteellisesti;
- b) Next Step -laitteisto, jolla lopullisesti osoitetaan rauhanomaiseen käyttöön tarkoitettun fuusioenergian tuotannon mahdollisuus tieteellisesti ja teknologisesti. Tämä laitteisto toteutetaan joko Next European Toruksena (NET) taikka

kansainvälisenä lämpöydinkooreaktorina (ITER), joka toteutetaan yhdessä kolmen muun suuren maailmanlaajuisen fuusio-ohjelman kanssa (Japani, Venäjä ja Yhdysvallat);

c) mallireaktori (DEMO), jonka avulla voidaan tuottaa huomattavia määriä sähköä.

Komissio on tilintarkastustuomioistuimen kertomusta koskeissa huomautuksissaan (EYVL 1992 C 41, s. 19) myöntänyt, että ”JET-toimintojen teknologian ja tietotaidon siirtäminen Next Step -toimintaan on olennaisen tärkeää fuusio-ohjelman tehokkuudelle” ja se on ilmoittanut, että se ”jatkaa niiden keinojen etsimistä, joilla voidaan helpottaa ja laajentaa tätä siirtämistä erityisesti inhimillisten voimavarojen kannalta”.

- 3 Perussäännön 1 kohdan mukaan JET:n kotipaikka on Culhamissa, Yhdistyneessä kuningaskunnassa United Kingdom Atomic Energy Authorityn (jäljempänä UKAEA tai isäntäjärjestö) yhteydessä. Tällä hetkellä yhteisyrityksen jäseniä ovat Euratom, isäntäjärjestö (UKAEA), ja sitä vastaavat yritykset muissa Euratomin jäsenvaltioissa ja Sveitsin valaliitto.
- 4 Yhteisyrityksen elimiä ovat JET:n neuvosto ja hankkeen johtaja (perussäännön 3 kohta). Yhteisyrityksen jäsenten edustajista koostuva JET:n neuvosto vastaa yhteisyrityksen hallinnosta ja tekee tärkeimmät hankkeen toteuttamista koskevat päätökset (4 kohta).
- 5 Perussäännön 8 kohta koskee projektiryhmää. Perussäännön 8.1 kohdan mukaan se koostuu toisaalta JET:n jäsenten 8.3 kohdan mukaisesti lähettämästä henkilöstöstä (kyseisessä kohdassa määrätään, että yrityksen jäsenet asettavat sen käytettä-

väksi pätevää henkilöstöä) ja toisaalta ”muusta henkilöstöstä”. Näiden kahden henkilöstöryhmän palvelukseen ottamisessa noudatetaan 8.4 ja 8.5 kohtaa seuraavasti:

- 8.4 kohdan mukaan ”henkilöstö, jonka isäntäjärjestö on asettanut käytettäväksi, pysyy tämän järjestön palveluksessa sen määräämin palvelusehdoin, ja tämä järjestö määrää sen yhteisyriytykseen”;
- 8.5 kohdan mukaan ”mikäli joissakin erityistapauksissa ei JET:n neuvoston päättämien, henkilöstön tehtäviin määräämistä ja henkilöstöhallintoa koskevien menettelyjen mukaisesti muuta päätetä, yhteisyriytyksen muiden jäsenten kuin isäntäjärjestön sen käytettäväksi asettama henkilöstö samoin kuin muu henkilöstö otetaan komission palvelukseen määräaikaiksiin toimiin Euroopan yhteisöjen muuta henkilöstöä koskevien palvelussuhteen ehtojen mukaisesti, ja komissio määrää tämän henkilöstön yhteisyriytykseen”.

Perussäännön 8.8 kohdan mukaan kaikki jäsenjärjestöt sitoutuvat ottamaan takaisin palvelukseensa hankkeeseen määrättyt ja komission määräaikaaisesti palvelukseen ottamat työntekijät, sen jälkeen kun nämä henkilöt ovat suorittaneet loppuun tehtävänsä hankkeessa (ns. paluulippujärjestelmä).

- 6 Näitä määräyksiä on täydennetty ”yhteisyriytyksen henkilöstön tehtäviin määräämistä ja henkilöstöhallintoa koskevilla lisämääräyksillä” (jäljempänä lisämääräykset), joista JET:n neuvosto on päättänyt perussäännön 8.5 kohdan nojalla.
- 7 Perussäännön 9.1 kohdan mukaan JET:n kulut, mukaan lukien sen käytettäväksi asetetun henkilöstön palkkakuluista Euratom korvaa 80 prosenttia, UKAEA 10 prosenttia ja muut jäsenet yhdessä paitsi Euratom loput 10 prosenttia.

Asiassa Ainsworth annettu tuomio

- 8 Vuonna 1983 joukko Ison-Britannian kansalaisia, jotka olivat UKAEA:n palveluksessa ja sen kautta JET:n käytettävissä, vaativat tulla otetuiksi komission palvelukseen määräaikaisina toimenhaltijoina. Koska näihin pyyntöihin ei suostuttu, kyseiset henkilöt nostivat kanteen yhteisöjen tuomioistuimessa. Yhteisöjen tuomioistuin totesi asioissa 271/83, 15/84, 36/84, 113/84, 158/84 ja 203/84, Ainsworth ym. vastaan komissio ja neuvosto, 15.1.1987 antamassaan tuomiossa (Kok. 1987, s. 167, jäljempänä asiassa Ainsworth annettu tuomio) seuraavaa:
- ottaen huomioon hankkeen rajoitetun ajallisen keston ja tarpeen varmistaa kaikille JET:n henkilöstön jäsenille työpaikka hankkeen päätyttyä, JET:n johto oli täyttänyt hyvän hallintotavan mukaiset vaatimukset eikä se ollut laiminlyönyt mitään perussäännön määräystä vaatiessaan kaikilta hakijoilta, että he etsivät jäsenorganisaation, joka suostuu asettamaan heidät JET:n käytettäväksi, vaikka näissä olosuhteissa perussäännön 8.1 ja 8.5 kohdan määräykset, joiden mukaan hankkeen henkilöstöön on kuuluttava myös ”muuta henkilöstöä”, olivat jääneet käytännössä ilman merkitystä (19—24 kohta);
 - edellyttäessään Ison-Britannian kansalaisilta, että vain UKAEA voi asettaa heidät JET:n käytettäväksi, JET:n johto oli ilman objektiivista perustetta harjoittanut kansalaisuuteen perustuvaa ja näin ollen lainvastaista syrjintää, mutta tällä menettelyllä ei ollut ollut vaikutusta kantajien asemaan, koska kukaan heistä ei ollut näyttänyt toteen eikä edes väittänyt, että nämä edellytykset täyttääkseen heidän olisi täytynyt kieltäytyä siitä mahdollisuudesta, että jokin muu JET:n jäsen kuin UKAEA asettaisi heidät käytettäväksi (25—29 kohta);
 - perussäännön 8.4 ja 8.5 kohdassa vahvistettu erilainen kohtelu ei ole kansalaisuuteen perustuvaa syrjintää, vaan yhdenvertaisen kohtelun periaatteen vastaista on se, että samanlaisia tilanteita käsitellään eri tavalla, jollei erilainen kohtelu ole objektiivisesti perusteltua (32—33 kohta);

— ottaen huomioon yhteisyritysten erityispiirteet, niissä UKAEA:lle varattu erivapaus ja yhteisyrityksen tavoite välttää se, että tämä tilanne häiritsee sen toimintaa, UKAEA:n JET:n käytettäväksi asettamien työntekijöiden ja muiden yhteisyrityksen jäsenten käytettäväksi asettamien työntekijöiden erilainen kohdeltu on objektiivisesti perusteltua (34—39 kohta).

Tilanteen muuttuminen

- 9 Neuvosto pidensi alun perin 12 vuodeksi (1978—1990) määrätyn JET-hankkeen olemassaoloa asiassa Ainsworth annetun tuomion jälkeen: ensin 31.12.1992 asti 25.7.1988 tehdyllä neuvoston päätöksellä 88/447/Euratom (EYVL L 222, s. 4; jäljempänä päätös 88/447), sitten 31.12.1996 asti 19.12.1991 tehdyllä neuvoston päätöksellä 91/677/Euratom (EYVL L 375, s. 9; jäljempänä päätös 91/677). Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa käytyjen keskustelujen aikana oli ilmeistä, että JET-hankkeen olemassaoloa jatkettaisiin uudelleen vuodesta 1996 eteenpäin (ks. em. 8.12.1994 tehty päätös 94/799, sekä 21.3.1995 tehty JET:n neuvoston päätös, jossa pyydettiin virallisesti jatkamaan JET-hanketta neuvoston päätöksellä). Tästä kolmannelta pidentämisestä 31.12.1999 asti päätettiin virallisesti 7.5.1996 tehdyllä neuvoston päätöksellä 96/305/Euratom (EYVL L 117, s. 9; jäljempänä päätös 96/305).
- 10 Katsoen tilanteen muuttuneen asiassa Ainsworth annetun tuomion jälkeen 206 JET:n käytettäväksi asetettua UKAEA:n työntekijää teki vuoden 1990 helmikuussa parlamentille vetoomuksen siitä, että se kehottaisi komissiota ja neuvostoa lopettamaan syrjivän menettelyn, jonka kohteeksi nämä henkilöt väittivät joutuneensa.
- 11 Tämä vetoomuksen allekirjoittajat vetosivat erityisesti seuraaviin seikkoihin:
 - a) Heidän ja JET:ssä komission määräaikaisina toimenhaltijoina työskentelevien muiden jäsenvaltioiden kansalaisten työehdoissa oli eroja, joista oli seurauksena syrjintää. Tältä osin he ovat väittäneet, että heidän palkkansa UKAEA:n työn-

tekijöinä oli noin puolet komission määräaikaisten toimenhaltijoiden palkasta, ja että virkaiältään vanhempi ja korkeampaan palkkaluokkaan kuuluva Ison-Britannian kansalainen sai usein pienempää palkkaa kuin hänen alaisenaan työskentelevä henkilöstö.

b) Syrjintää ilmeni uralla etenemisessä muun muassa siten, että JET:n työntekijöillä, joilla oli komission määräaikaisen toimenhaltijan asema, oli parempi mahdollisuus päästä muihin yhteisön toimiin erityisesti Euratomissa.

12 Lisäksi vetoajat väittivät, että JET ja/tai sen jäsenet olivat asiassa Ainsworth annetun tuomion jälkeen tämän tuomion vastaisesti noudattaneet käytäntöä, jolla pyrittiin estämään se, että muut jäsenet kuin UKAEA ottavat palvelukseensa Ison-Britannian kansalaisia, ja erityisesti seuraavaa käytäntöä:

a) vaatimus siitä, että kaikilla henkilöillä, jotka haluavat työskennellä JET:ssä, on oltava JET:n jäsenen myöntämä ”paluulippu”;

b) JET:n jäsenten välinen sopimus tai yhdenmukaistettu menettelytapa, jonka mukaan muut jäsenet kuin UKAEA kieltäytyvät myöntämästä Ison-Britannian kansalaisille ”paluulippuja”;

c) lisämääräyksiin vuonna 1987 otettu ”eroa ensin” sääntö eli ”resign first rule”, jonka perusteella UKAEA:n palveluksessa olevan Ison-Britannian kansalaisen on erottava toimestaan JET:ssä *ennen kuin hän voi hakea* mitään muuta tointa JET:ssä komission määräaikaisena toimenhaltijana;

d) ”lähtö toimipaikalta kuuden kuukauden kuluessa” sääntö. Koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa käydyissä keskusteluissa ei ole voitu täsmentää tämän säännön tarkkaa sisältöä, tässä tuomiossa ei tarkastella sitä perusteellisesti.

- 13 Lisäksi vetoajat väittivät, että tosiseikkoja koskevat olosuhteet olivat muuttuneet huomattavasti asiassa Ainsworth annetun tuomion jälkeen, erityisesti seuraavilta osin:
- a) UKAEA ei enää vastusta sitä, että sen palveluksessa olevista JET:ssä työskentelevistä Ison-Britannian kansalaisista tulisi yhteisön määräaikaista toimenhaltijoita (ks. vetoomuksen liitteenä 15 oleva UKAEA:n puheenjohtajan 17.10.1989 antama julkilausuma) koska ei ollut vaaraa siitä, että tällainen muutos häiritsisi sosiaalista rauhaa Culhamissa;
 - b) ”paluulippujärjestelmä” tai se, että henkilö on UKAEA:n palveluksessa, eivät kumpikaan enää takaa työpaikkaa hankkeen päätyttyä (ks. vetoomuksen liitteet 9 ja 11);
 - c) useat JET:ssä työskentelevistä henkilöistä eivät olleet UKAEA:n tai muun jäsenen palveluksessa ennen heidän asettamistaan hankkeen käytettäväksi eikä heillä siis ollut todellista yhteyttä sen jäsenen kanssa, joka oli heidän isäntänsä (sponsoring member); etenkin JET:n henkilöstöön kuuluvilla 97:llä Ison-Britannian kansalaisella ei ollut mitään yhteyttä UKAEA:aan ennen kuin heidät määrättiin JET:hen (ks. vetoomuksen liite 10);
 - d) JET-hanketta ei enää voitu pitää väliaikaisena hankkeena, koska se oli jo kestänyt ainakin 18 vuotta ja luultavasti kestää vähintään 21 vuotta; kyseessä olevat lukuisat Ison-Britannian kansalaiset olivat näin ollen olleet yli puolet työelämästään sen palveluksessa.
- 14 Näin ollen vetoajat arvioivat, että Ison-Britannian kansalaisille asetettu velvollisuus siitä, että heillä on oltava JET:n toisen jäsenen myöntämä ”paluulippu”, mikäli he haluavat tulla otetuksi palvelukseen yhteisön määräaikaisten toimenhaltijoina, ei enää ollut perusteltu. Heidän mukaansa oikeudenmukaisin ja tehokkain ratkaisu olisi, että kaikilla JET-hankkeessa työskentelevillä olisi sama työnantaja. Vetoajat pyysivät edelleen, että heille korvattaisiin vahinko, jonka he ovat kärsineet tästä väittämästään syrjinnästä.

- 15 Parlamentin vetoamusvaliokunta totesi lokakuussa 1991, että ”vetoamuksen laatijoiden väittäämä syrjintä on olemassa ja se on lopetettava”. Parlamentti on 10.12.1991 antamallaan lainsäädännöllisellä päätöslauselmalla (EYVL 1992 C 13, s. 50) tehnyt kaksi lisäystä komission ehdotukseen neuvoston päätökseksi JET-hankkeen jatkamisesta vuoteen 1996 asti toisaalta ilmaisemalla pelkonsa siitä, ”että komission ja kansallisten viranomaisten palveluksessa olevien tutkijoiden palkkojen väliset erot aiheuttavat jännitteitä JET-hankkeessa Culhamissa, kuten jo on tapahtunut, ja lisäksi ne estävät tutkijoiden liikkuvuutta” ja toisaalta kehottamalla komissiota ”teettämään riippumattomalla konsulttiyrityksellä kuuden kuukauden määräajassa ehdotus palkkauksesta suoritettun työn mukaan eikä jäykän perussäännön mukaan”.
- 16 Komissio on teettänyt ongelmaa koskevan tutkimuksen ”viisasten komitealla”, niin sanotulla Pandolfi-työryhmällä ja ulkopuolisella konsultilla. Pandolfi-työryhmän 16.9.1992 päivätyssä kertomuksessa suositellaan erityisesti seuraavaa:
- että tutkittaisiin ”keinoja, joilla JET-hankkeessa työskentelevät UKAEA:n henkilöstön jäsenet voisivat pyynnöstään saada tarjouksia Euratomin määräaikaisten toimenhaltijoiden työsopimuksista, jotka olisivat voimassa siihen saakka kunnes heidän määräyksensä JET:ssä päättyy” (suositus nro 1);
 - että näiden puuttuessa löydettäisiin ”keino, jolla komissio voisi pitää JET-hankkeessa työskenteleviä UKAEA:n henkilöstön jäseniä ja yhteisön vakinaisia toimia hakevia henkilöitä sisäisinä hakijoina tai jolla he ainakin voisivat saada suosituimmuuskohtelun ulkopuolelta tuleviin hakijoihin verrattuna” (suositus nro 2);
 - että lykättäisiin UKAEA:n ja henkilöstön etujärjestöjen välillä neuvoteltua kokemuksen säilyttämistä koskevaa järjestelmää, jolla on tarkoitus tietyissä määrin korvata JET-hankkeessa työskentelevän UKAEA:n henkilöstön ja yhteisön määräaikaisten toimenhaltijoiden välistä palkkauseroa (suositus nro 3).

- 17 JET:n neuvosto kokoontui 26.2.1993 ylimääräiseen kokoukseen ottaakseen kantaa Pandolfi-työryhmän kertomuksen suosituksiin. Tämän kokouksen johtopäätökset viittaavat siihen, että ”JET:n neuvoston jäsenten selvä enemmistö on katsonut (suosituksen nro 1) yleisesti mahdottomaksi hyväksyä ja se on kehottanut komissiota olemaan panematta sitä täytäntöön”. JET:n neuvosto on huomauttanut ehdotuksen nro 2 osalta, että ”komissio on jo perussäännön rajoissa toteuttanut toimenpiteitä, jotka parantavat myös JET-hankeessa työskentelevän UKAEA:n henkilöstön mahdollisuuksia tulla otetuksi palvelukseen muihin fuusio-ohjelman toimiin” ja se kehotti komissiota toimimaan niin, että nämä toimet toteutuvat. JET:n neuvoston kanta vahvistettiin sen 13.10. ja 14.10.1993 pidetyssä kokouksessa.
- 18 Komissio on Pandolfi-työryhmän kertomuksesta 31.3.1993 parlamentille antamassaan kertomuksessa katsonut, että ”suosituksen nro 1 toteuttaminen olisi soveliaa ratkaisu hankkeen saattamiseksi onnistuneesti loppuun”. Komissio on 26.2.1993 pidetyn JET:n neuvoston ylimääräisen kokouksen johtopäätökset huomioon ottaen kuitenkin todennut, että tämä toteuttaminen ei mitä suurimmalla todennäköisyydellä saa taakseen kyseisen neuvoston päätösten tekemiseksi edellytettyä enemmistöä. Komissio on väittänyt, että tämän suosituksen toteuttaminen vaatisi UKAEA:n myöntämää ”paluulippua”, koska muutoin aiheutuisi uutta syrjintää, tällä kertaa muiden kuin UKAEA:n JET-hankeeseen määräämän henkilöstön vahingoksi, ja se on todennut UKAEA:n vastustaneen tällaisten ”paluulippujen” myöntämistä. Suosituksen nro 2 osalta komissio toteaa, että se ei pysty hyväksymään sitä perussäännön mukaisten veloitteidensa vuoksi, mutta että se oli toteuttanut ja tulisi toteuttamaan joitakin toimenpiteitä JET:n henkilöstön tulevan urakehityksen helpottamiseksi, mukaan lukien UKAEA:n hankkeeseen määräämän henkilöstö. Komissio on näin vedonnut tutkimuskoulutusohjelmaan ja toimenpiteisiin, jotka on toteutettu tämän henkilöstön ITER-hankkeeseen hakijaksi ilmoittautumisen enimmäisiän nostamiseksi 35 vuodesta 50 vuoteen.
- 19 JET:n johtaja arvioi JET:n johdon nimissä, että Pandolfi-työryhmän kertomuksen suositus nro 1 oli ainoa, joka ”takaisi sosiaalisen rauhan palautumisen” (ks. em. komission parlamentille antaman kertomuksen 11 kohta). JET:n henkilöstökomitea (JET Staff Representatives Committee tai SRC) sekä IPMS (Institution of Profes-

sionals, Managers and Specialists) ja CPSA (Civil and Public Services Association), jotka ovat UKAEA:n henkilöstöä edustavat kaksi ammattiyhdistystä, ovat puolestaan katsonet 9.2.1993 päivätyssä kertomuksessa, että suositus nro 2 ja suositus nro 3 eivät erikseen tarkasteltuina tarjonneet tyydyttävää ratkaisua JET-hankkeen henkilöstöön kuuluvien Ison-Britannian kansalaisten lainvastaiseen syrjivään kohteluun. Näiden mukaan siirto yhteisön määräaikaisen toimenhaltijan toimeen on ainoa keino, jolla viimeksi mainittuja voidaan kohdella yhdenvertaisesti heidän kollegojensa kanssa JET-hankkeen loppuajan ja jolla he voivat saada hankkeen päätyttyä kohtuulliset uranäkymät.

- 20 UKAEA ilmoitti vuoden 1992 syyskuussa antamassaan virallisessa tiedonannossa, joka julkaistiin vastaukseksi Pandolfi-työryhmän kertomukseen ja sittemmin sen puheenjohtajan 15.3.1994 päivätyssä kirjeessä, että se ei vastusta suositusta nro 1 sillä edellytyksellä, että ne sen työntekijät, joista tulisi yhteisön määräaikaisia toimenhaltijoita, croaisivat UKAEA:sta. Se ilmaisi myös tukensa suositukselle nro 2.
- 21 Sen jälkeen kun parlamentin budjettivaliokunta oli ankarasti arvostellut JET:n neuvostoa siitä, että se oli hylännyt suosituksen nro 1 ”piittaamatta velvollisuuksistaan — — ilman mitään perustelua ja vaikka muut asianosaiset suhtautuivat myönteisesti tähän suositukseen” (EP:n asiakirja 204.729, 20.4.1993, asia T-177/94, liite 19, parlamentti päätti 17.12.1993 pidetyssä täysistunnossaan varata 59 miljoonaa ecua yhteisön osuudesta JET-hankkeessa (eli yli puolet hankkeen vuotuisesta kokonaistalousarviosta) täsmentäen, että tämä summa ”pidetään varattuna siihen asti, kunnes komissio ja UKAEA suostuvat muuttamaan kannanottojaan ja säännöksiä, joilla on ollut ja on edelleen syrjiviä vaikutuksia Ison-Britannian kansalaisiin, jotka haluavat päästä Euroopan yhteisöjen määräaikaisiksi toimenhaltijoiksi”. Parlamentti myönsi myös 2 miljoonaa ecun määrärahan myönnettäväksi apurahoina ”JET:n niille nykyisille työntekijöille, jotka täyttivät Euratomin palvelukseenotta-

misehdot sinä hetkenä, kun heidät määrättiin JET-hankkeeseen”. Parlamentin puhemies totesi seuraavaa ilmeisesti päiväämättömässä kirjeessä, joka oli osoitettu JET:n neuvoston puheenjohtajalle (ks. asian T-377/94 kanteen liite 22):

”Euroopan parlamentti on aina antanut täyden tukensa fuusio-ohjelmalle ja erityisesti JET-hankkeelle, joka on yksi tärkeimmistä yhteisistä tieteellisistä hankkeista Euroopassa. Parlamentti ei kuitenkaan voi hyväksyä yhteisön tukeman hankkeen yhteydessä ilmeneviä syrjiviä menettelyjä eikä toimenpiteitä, jotka ovat vastoin käsitystämme eurooppalaisten tutkijoiden roolista.

Se, että tänä vuonna äänestettiin varauksesta, on siis suoraan yhteydessä tähän JET-hankkeeseen liittyvään ratkaisemattomaan ongelmaan, kuten kahden miljoonan ecun myöntäminenkin. Ponnistelut varauksen vapauttamiseksi hanketta varten olisi näin ollen suunnattava syrjintää aiheuttavaan sisäiseen sääntelyyn ennemmin kuin ohjelmaan liittyviin vähennyksiin. Lisäksi näitä kahta miljoonaa ecua ei pitäisi pitää tietyille työntekijöille maksettavana epäasianmukaisena korotuksena vaan yhteisön panoksena JET-hankkeeseen niiden hyväksi, jotka ovat aikaisemmin kärsineet syrjinnästä palvelukseenottamismenettelyssä.”

- 22 Parlamentti ja komissio päätyivät 3.5.1994 poliittiseen sovitteluratkaisuun, jonka perusteella voitiin vapauttaa varatut määrät. Tämä sovitteluratkaisu kirjattiin ”Note of Understanding” asiakirjaan (ks. asian T-177/94 kantajan vastauksen liite 4), jossa todetaan muun muassa seuraavaa:

”2. Sovitteluratkaisun mukaan niin sanotut ’eroa ensin’ ja ’työpaikalta kuuden kuukauden kuluessa lähtemistä koskevat’ säännöt lakkautetaan. Vuonna 1994 ITER:lle on luotu 20 palkkaluokkaan A, B tai C kuuluvaa työpaikkaa; vuonna 1995 ja sitä seuraavina vuosina komissio pyytää lisäksi vuosittain perustettavaksi 10 palkkaluokkaan A, B tai C kuuluvaa työpaikkaa. Fuusio-hankkeen toimiin hakeamisen enimmäisiäksi on vahvistettu 50 vuotta.

3. Tämä henkilöstö otetaan palvelukseen niin, ettei ketään syrjitä ja sosiaaliset toiseikat (mukaan lukien UKAEA:n henkilöstöongelmat JET:ssä) asianmukaisesti huomioon ottaen.

4. JET:n palveluksessa 24.2.1994 oleva UKAEA:n henkilöstö voi esittää vaatimuksensa jaettavaan kahteen miljoonaan ecuun siinä suhteessa, kuinka pitkään kukin henkilö on työskennellyt JET-hankkeessa.

— —”

- 23 Vastaaja selitti istunnossa vastauksena ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämään kysymykseen, että kahden miljoonan ecun summa oli maksettu vuoden 1995 joulukuussa niille työntekijöille, jotka täyttivät vaaditut edellytykset kuitenkin niin, että siitä pidätettiin 10,2 prosenttia UKAEA:n ja Department of Social Securityn välisen sosiaaliturvaa koskevan kiistan vuoksi. Tämä summa oli jaettu UKAEA:n kyseisten työntekijöiden kesken JET-hankkeessa työskentelyn pituuden mukaan 700 Englannin punnan (GBP) perusteella palveluvuotta kohden. Työntekijää kohden maksettiin keskimäärin 5 000—10 000 GBP. Kantajien mukaan tätä maksua on pidettävä sellaisena parlamentin hyvän tahdon eleenä heitä kohtaan, jolla tunnustettiin JET-hankkeeseen liittyvä syrjintätilanne eikä mitenkään asianmukaisena korvauksena tästä syrjinnästä. Komissio katsoo myös, että kyseessä on harkinnanvarainen ja vapaaehtoinen maksu, jonka parlamentti myönsi havaitsemansa ”epämiellyttävän” tilanteen takia.
- 24 Vastaajan vastauksista muihin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin ilmenee, että UKAEA:n JET-hankkeeseen määräämiä työntekijöitä oli ainakin 230 vuosien 1993 ja 1996 välisenä aikana. Sitä vastoin JET-hankkeeseen määrättyjen yhteisön määrääikaisten toimenhaltijoiden lukumäärä oli laskenut 1.1.1993 tässä hankkeessa työskennelleestä 163 henkilöstä 117 henkilöön 1.1.1996.

Hankkeen henkilöstöön kuuluu myös ulkopuolisten yhtiöiden sopimuksilla työskenteleviä henkilöitä, joitakin tiede-, tutkimus- ja kehitysasioiden pääosaston (PO XII) määräämiä toimihenkilöitä ja joukko muihin ryhmiin kuuluvia henkilöitä, joilla on lyhytaikainen komennus muilla perusteilla.

Oikeudenkäyntiä edeltävä hallinnollinen menettely

- 25 Pandolfi-työryhmän kertomuksen julkistamisen seurauksena tämän asian kantajat, jotka ovat Ison-Britannian kansalaisia ja UKAEA:n työntekijöitä ja työskentelevät JET-hankkeessa, ovat kukin osoittaneet JET:n johtajalle kirjeillä, jotka kaikki on päivätty asian Altmann ym. kantajien osalta 18.1. ja 29.1.1993 välisenä aikana ja asian Casson ym. kantajien osalta 28.9. ja 19.10.1993 välisenä aikana, pyynnön tulla otetuiksi yhteisöjen palvelukseen määräaikaisina toimenhaltijoina. Näihin pyyntöihin ei ole vastattu.
- 26 Asian Altmann ym. kantajat ovat tehneet kaksi, 12.8. ja 17.8.1993 päivättyä yhteistä valitusta näiden hakemusten implisiittisestä hylkäämisestä. Samoin asian Casson ym. kantajat ovat tehneet kaksi, 14.4. ja 20.5.1994 päivättyä yhteistä valitusta näiden hakemusten implisiittisestä hylkäämisestä. Nämä valitukset on lähetetty komission pääsihteerille, neuvoston pääsihteerille, JET:n johtajalle ja JET:n neuvoston puheenjohtajalle.
- 27 Erityisesti parlamentille osoittamassaan vetoomuksessa oleviin perusteisiin viitaten kantajat ovat näissä valituksissaan vaatineet seuraavaa:

”— allekirjoittajat on otettava palvelukseen JET-yhteisyrityksen perussäännön 8.5 kohdassa tarkoitettuna ’muuna henkilöstönä’ ja näin ollen yhteisön määräaikaisina toimenhaltijoina;

- on valvottava, että allekirjoittajat otetaan palvelukseen samoin ehdoin kuin kyseisen perussäännön 8.5 kohdan mukaisesti palvelukseen otetut muut yhteisön määräaikaiset toimenhaltijat ja erityisesti, että he voivat hyötyä komission ja muuhun henkilöstöön kuuluvien työntekijöiden yhdistyksen välisestä sopimuksesta heidän tulevien toimiensa osalta, joiden on oltava yhteisön määräaikaisia toimia;

- vaihtoehtoisesti ja toissijaisesti on kumottava JET:ssä asiassa (Ainsworth) annetun tuomion jälkeen käyttöön otetut 'säännöt', joiden tavoitteena ja vaikutuksena on jatkaa yhteisöjen tuomioistuimen mainitussa asiassa antaman tuomion 26 kohdassa tuomitsemaa lainvastaista syrjintää — —;

ja

- allekirjoittajille on korvattava menetykset, jotka heille ovat aiheutuneet valituksen kohteena olevista seikoista.”

- 28 Vain komissio on reagoinut näihin kahteen valitukseen, jotka se on hylännyt kahdella päätöksellään (jäljempänä päätökset), jotka ovat sanamuodoltaan melkein samanlaiset: ensimmäinen, 14.1.1994 tehty päätös (jäljempänä asiassa Altmann tehty päätös), on osoitettu asian Altmann ym. kantajille, jotka ovat saaneet sen saman kuukauden lopussa; toinen, 16.9.1994 tehty päätös (jäljempänä asiassa Casson tehty päätös), on osoitettu JET:n hallinto- ja henkilöstöosaston kirjeenä asian Casson ym. kantajille, jotka ovat saaneet sen vuoden 1994 marraskuun lopussa.
- 29 Komissio on kummassakin päätöksessä täsmentänyt, että se vastasi ”Culhamissa toimivan JET-yhteisyrityksen työntekijöille, jotka ovat tehneet henkilöstösääntöjen 90 artiklan 2 kohdan perusteella valituksen” implisiittisestä päätöksestä hylätä heidän ”nimittävälle viranomaiselle esittämät” vaatimuksensa tulla otetuiksi palvelukseen määräaikaisina toimenhaltijoina.

- 30 Komissio on pääasian osalta todennut päätöksessään erityisesti, että kantajien ottaminen palvelukseen yhteisön määräaikaisina toimenhaltijoina merkitsisi JET:n perussäännön 8.4 kohdan rikkomista ja että JET:n neuvosto oli päättänyt 26.2.1993 pitämässään kokouksessa pyytää komissiota olemaan toimimatta Pandolfi-työryhmän kertomuksessa suosituksen nro 1 mukaisesti.

Oikeudenkäyntimenettely ja asianosaisten vaatimukset

- 31 Kantajat Altmann ym. ovat asiassa T-177/94 nostaneet 22.4.1994 ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen saapuneella kannekirjelmällään kanteen, joka on alun perin nostettu komissiota ja JET:n neuvostoa vastaan.
- 32 Kantajat Casson ym. ovat asiassa T-377/94 nostaneet 24.11.1994 ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen saapuneella kannekirjelmällään samanlaisen kanteen, joka myös on alun perin nostettu komissiota ja JET:n neuvostoa vastaan.
- 33 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (kolmas jaosto) on 16.12.1994 antamallaan määräyksellä hylännyt kanteen asiassa T-177/94, koska sen tutkittavaksi ottamisen edellytykset selvästi puuttuivat siltä osin kuin se oli nostettu JET:n neuvostoa vastaan.
- 34 Kantajat ovat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 15.2.1995 osoittamallaan kirjeellä ilmoittaneet hyväksyvänsä edellä mainitun 16.12.1994 annetun määräyksen ja hyväksyvänsä sen, että komissio on ainoa vastaaja sekä asiassa T-177/94 että asiassa T-377/94.

- 35 Neuvosto hyväksyttiin 13.1.1995 annetulla määräyksellä asiassa T-177/94 ja 7.4.1995 annetulla määräyksellä asiassa T-377/94 osallistumaan oikeudenkäyntiin väliintulijana tukemaan vastaajan vaatimuksia.
- 36 Asiat T-177/94 ja T-377/94 yhdistettiin 7.4.1995 annetulla määräyksellä.
- 37 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen 19.9.1995 tekemällä päätöksellä, joka tuli voimaan 1.10.1995, yhdistettyjen asioiden T-177/94 ja T-377/94 esittelevä tuomari siirrettiin toiseen jaostoon, jonne kyseiset asiat tämän vuoksi siirrettiin.
- 38 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (toinen jaosto) päätti esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella aloittaa asian suullisen käsittelyn ja se kehotti 12.12.1995 ja 8.3.1996 päivätyillä kirjeillä asianosaisia vastaamaan kirjallisesti tiettyihin kysymyksiin ennen istuntoa työjärjestyksen 64 artiklan mukaisena prosessinjohtotoimena. Kantajien vastaukset on annettu 22.1.1996 ja vastaajan vastaukset 15.2.1996 ja 21.3.1996.
- 39 Kantajien asianajaja ilmoitti 18.3.1996 päivätyllä kirjeellä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaajalle, että asiassa T-177/94 kantajana nro 26 oleva D. Hurford oli eronnut JET:n palveluksesta eikä aio jatkaa oikeudenkäyntiä.
- 40 Asianosaisia on kuultu ja he ovat antaneet vastauksensa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin suullisiin kysymyksiin 28.3.1996 pidetyssä julkisessa istunnossa.

41 Kaikki kantajat vaativat yhdenmukaisesti, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuim

1) toteaa, että asiassa Ainsworth annetun tuomion jälkeen perussäännön ja sen lisämääräysten täytäntöönpano on ollut syrjivää ja perustelematonta kantajien JET-hankkeeseen määräämisen osalta;

2) velvoittaa komission toteuttamaan tarvittavat toimenpiteet, jotta kantajista voitulla yhteisön määräaikaista toimenhaltijoita JET-hankkeen keston ajaksi joko "muuna henkilöstönä" tai muulla tavoin;

3) velvoittaa komission toteuttamaan toimenpiteet kaikkien sellaisten hallinnollisten käytäntöjen poistamiseksi, joilla on seuraava tavoite tai vaikutus:

a) JET:n neuvoston jäseniä estetään myöntämästä kantajille "paluulippua" yhteisön määräaikaiseksi toimenhaltijaksi pääsemiseksi tai heitä kehoitetaan olemaan myöntämättä niitä, tai

b) kantajia estetään hakemasta JET:n toimiin tai vaikeutetaan tätä sillä perusteella, että heidän asemansa näin ollen muuttuisi ja heistä tulisi yhteisön määräaikaista toimenhaltijoita, tai

c) kantajia estetään hakemasta tällaisiin toimiin samoin edellytyksin kuin muut JET:n työntekijät tai vaikeutetaan tätä;

4) siltä osin kuin

a) se katsoo jonkin niistä menettelyistä tai tilanteista, joista kantajat ovat nostaneet kanteen, olevan perussäännön väistämätön seuraus ja/tai

- b) perussäännön ilmaisut estävät tai vaikeuttavat jonkin kantajien vaatiman toimenpiteen soveltamista,

toteaa, että perussääntö on näiltä osin syrjivä ja perusteeton ja näin ollen lainvastainen;

- 5) velvoittaa komission toteuttamaan kaikki tarpeelliset toimenpiteet perussäännön muuttamiseksi niiden toteamusten valossa, joihin se on päätenyt neljännen vaatimuksen osalta;
- 6) velvoittaa komission panemaan täytäntöön kaikki Pandolfi-työryhmän kertomukseen sisältyneet suositukset;
- 7) velvoittaa komission korvaamaan kantajille ne menetykset, jotka heille ovat aiheutuneet heihin kohdistuneen perusteettoman syrjinnän vuoksi, toisin sanoen yhteisöjen tuomioistuimen asiassa Ainsworth antaman tuomion jälkeen kärsityt taloudelliset menetykset, heidän kärsimänsä menetykset uralla etene-misen osalta ja niissä tapauksissa, joissa se on perusteltua, näistä johtuvat virkaikään ja eläkeoikeuksiin liittyvät menetykset;
- 8) määrittelee ne suuntaviivat, joita komission on noudatettava kantajille aiheutu-neiden menetysten ja vahinkojen arvioinnissa sekä määrääjat, joissa komission on esitettävä konkreettiset ehdotukset näiden menetysten ja vahinkojen korvaamiseksi;
- 9) velvoittaa vastaajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut;
- 10) toteuttaa yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön ja/tai oman työjärjestyk-sensä määräysten mukaisesti kaikki täydentävät toimenpiteet ja myöntää tarpeellisiksi, perustelluiksi ja oikeudenmukaisiksi katsomansa lisäkorvaukset.

42 Vastaaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin:

— hylkää kanteet kokonaan perusteettomana;

— päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta lain mukaan.

43 Väliintulija täsmentää ensin, että sen väliintulo rajoittuu kanteen hylkäämistä koskevien komission vaatimusten tukemiseen, siltä osin kuin kanteessa kyseenalaistetaan JET:n perussäännön lainmukaisuus ja pätevyys, ja vaatii että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— hylkää kanteen;

— päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta lain mukaan.

Tutkittavaksi ottaminen

A — Kantajien tiettyjen vaatimusten ulottuvuus ja tutkittavaksi ottaminen

44 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin muistuttaa aluksi, että se on toimivaltainen käsittelemään tämän kanteen, jonka kantajat eivät ole yhteisön virkamiehiä eivätkä toimenhaltijoita, mutta vaativat tällaista asemaa (ks. em. 16.12.1994 annetun määräyksen 33—36 kohta).

- 45 Ottaen huomioon erityisesti kanteessa olevan nimenomaisen viittauksen Euroopan yhteisöjen muuta henkilöstöä koskevien palvelussuhteen ehtojen (jäljempänä palvelussuhteen ehdot) 73 artiklaan ja Euroopan yhteisöjen virkamiehiin sovellettavien henkilöstösääntöjen (jäljempänä henkilöstösäännöt) 90 ja 91 artiklaan, joiden mukaisia keinoja kantajat ovat käyttäneet, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimien katsoo, että kantajien vaatimusten ensimmäistä kohtaa, joka tarpeen vaatiessa yhdistetään kymmenennen kohdan kanssa, on tulkittava niin, että siinä pääasiallisesti pyritään tapauksen mukaan asiassa Altmann tehdyn päätöksen tai asiassa Casson tehdyn päätöksen kumoamiseen. Nämä kaksi päätöstä, joilla hylättiin kantajien valitukset siitä implisiittisestä päätöksestä, jolla hylättiin heidän vaatimuksensa tulla otetuiksi palvelukseen yhteisön määräaikaisina toimenhaltijoina, ovat henkilöstösääntöjen 90 ja 91 artiklassa tarkoitettuja heille vastaisia päätöksiä. Koska kantajat ovat noudattaneet näissä säännöksissä säädettyjä menettelyjä, kumoamista koskevat vaatimukset otetaan tutkittaviksi.
- 46 Vaatimusten neljäs kohta, jolla kantajat muodollisesti vaativat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta lausumaan perussäännön pätevyydestä, on vain menettelyllinen ilmaisu Euratomin perustamissopimuksen 156 artiklaan perustuvasta mahdollisuudesta, että jokainen asianosainen voi riidassa, joka koskee neuvoston tai komission asetusta, vaatia yhteisön tuomioistuimessa 146 artiklan ensimmäisessä kohdassa mainitulla perusteella, että asetusta ei sovelleta. Koska tätä vaatimusta ei ole esitetty itsenäisesti, vaan liitännäisesti riidanalaisten päätösten kumoamista koskevien pääasiallisten vaatimusten tueksi, myös tämä vaatimusten kohta on tutkittava (ks. sitä vastoin asia 33/80, *Albini v. neuvosto ja komissio*, tuomio 16.7.1981, Kok. 1981, s. 2141; yhdistetyt asiat 87/77, 130/77, 22/83, 9/84 ja 10/84, *Salerno ym. v. komissio ja neuvosto*, tuomio 11.7.1985, Kok. 1985, s. 2523 ja yhdistetyt asiat 89/86 ja 91/86, *Étoile commerciale ja CNTA v. komissio*, tuomio 7.7.1987, Kok. 1987, s. 3005).
- 47 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan määräyksiä koskevat vaatimukset on sitä vastoin jätettävä tutkimatta (vaatimusten toinen, kolmas, viides ja kuudes kohta). Yhteisöjen tuomioistuinten tehtävänä ei ole antaa määräyksiä toimielimille harjoittamansa laillisuusvalvonnan yhteydessä, koska kyseisen hallintoelimen tehtävänä on toteuttaa kumoamiskanteen perusteella annetun tuomion täytäntöönpanotoimenpiteet (asia C-100/88, *Oyowe ja Traore v. komissio*, tuomio 13.12.1989,

Kok. 1989, s. 4285, 19 kohta ja viimeksi asia T-109/94, Windpark Groothusen v. komissio, tuomio 13.12.1995, Kok. 1995, s. II-3007).

B — *Oikeusvoimavaikutusta koskeva väite*

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

- 48 Neuvosto väittää JET:n perussäännön lainmukaisuuteen rajoittuvassa väliintuloos-
saan, että asiassa Ainsworth annettu tuomio on asianosaisina olleiden kantajien
osalta oikeusvoimainen (ks. asia 14/64, Barge v. korkea viranomainen, tuomio
16.2.1965, Kok. 1965, s. 69). Koska yhteisöjen tuomioistuin on vahvistanut perus-
säännön 8.4 ja 8.5 kohdassa käyttöön otetun palvelukseenottamisjärjestelmän lain-
mukaisuuden, näiden kantajien esittämiä samoja kanneperusteita ei voida tutkia
myöhemmin nostetun kanteen yhteydessä. Neuvosto muistuttaa, että yhteisöjen
tuomioistuin on todennut yhdistetyissä asioissa 159/84, 267/84, 12/85 ja 264/85,
Ainsworth ym. vastaan komissio, 1.4.1987 antamassaan määräyksessä (Kok. 1987,
s. 1579), että Ainsworthin ym:iden asiassa Ainsworth annetun tuomion jälkeen
nostamalla eri kanteilla ”tavoiteltiin samoilla kanneperusteilla samoja päämääriä
kuin niillä kanteilla, jotka ovat johtaneet” tähän tuomioon, ja että ”näin ollen [ne]
on jätettävä tutkimatta”.
- 49 Kantajat väittävät puolestaan, että heillä on oikeus vedota asiassa Ainsworth anne-
tun tuomion antamisen jälkeen tapahtuneisiin olosuhteiden muutoksiin.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 50 Vakiintuneesta oikeuskäytännöstä johtuu, että sen tuomion, jolla yhteisöjen tuo-
mioistuin perusteettomana hylkäsi Ainsworthin ym: iden kanteen, oikeusvoima

voi estää tämän kanteen tutkittavaksi ottamisen vain, jos näissä kahdessa kanteessa on samat asianosaiset, jos ne koskevat samaa kohdetta ja jos ne perustuvat samaan syyhyyn (asiat 172/83 ja 226/83, Hoogovens Groep v. komissio, tuomio 19.9.1985, Kok. 1985, s. 2831, 9 kohta; yhdistetyt asiat 358/85 ja 51/86, Ranska v. parlamentti, tuomio 22.9.1988, Kok. 1988, s. 4821, 12 kohta ja asia T-28/89, Maindiaux ym. v. TSK, tuomio 8.3.1990, Kok. 1990, s. II-59, 23 kohta).

- 51 Tältä osin on todettava, että näillä kanteilla pyritään pääasiallisesti muiden komission päätösten kumoamiseen kuin asiassa Ainsworth riitautettujen ja niillä on näin ollen eri kohde kuin asian Ainsworth ym. kantajien aikoinaan esittämä. Kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on jo edellä mainitussa asiassa Maindiaux ym. vastaan talous- ja sosiaalikomitea antamassaan tuomiossa täsmentänyt (23 kohta), toimenpide, jonka kumoamista vaaditaan, on keskeinen seikka kanteen kohteen määrittelyssä. Edellä mainitussa asiassa Ainsworth ym. vastaan komissio 1.4.1987 annettu yhteisöjen tuomioistuimen määräys, johon neuvosto vetoaa, ei kuulu tähän asiayhteyteen, koska yhteisöjen tuomioistuin on siinä todennut, että Ainsworth ym: iden 15.1.1987 annetun tuomion jälkeen nostamalla kanteilla "tavoitellaan samoja päämääriä" kuin kanteilla, jotka olivat johtaneet tämän tuomion antamiseen eli yhteisyrityksen johtajan tekemän saman päätöksen kumoamista.
- 52 Vaikka nyt käsiteltävien kanteiden tueksi esitetyt väitteet olisivatkin tietyssä määrin yhteneväisiä asiassa Ainsworth esitettyjen väitteiden kanssa, tämän asian kantajat nojautuvat myös muihin tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja koskeviin kanneperusteisiin, koska he vetoavat juuri siihen, että vaikka yhteisöjen tuomioistuin oli tuossa asiassa katsonut, että perussäännön 8.4 ja 8.5 kohdalla käyttöön otettu erilainen kohtelu oli objektiivisesti perusteltu, näin ei ollut enää.
- 53 Väliintulijan esittämä oikeusvoimaa koskeva väite on näin ollen hylättävä. Pääasian tutkimisessa on myös otettava samanaikaisesti huomioon asiassa Ainsworth annettu tuomio ja nyt käsiteltävissä kanteissa esitetyt uudet kysymykset.

Kumoamisvaatimukset

Asianosaisten kanneperusteet ja pääasialliset perustelut

- 54 Kantajat vetoavat kumoamisvaatimustensa tueksi pääasiallisesti siihen, että yhdenvertaisen kohtelun ja kansalaisuuteen perustuvan syrjinnän kiellon perustavanlaatuisia periaatteita on loukattu.
- 55 Kantajat väittävät toisaalta, että JET:n henkilöstöön kuuluvia Ison-Britannian kansalaisia kohdellaan huonommin kuin muita, koska heidän työpaikkansa ei ole yhtä turvattu hankkeen aikana, ja toisaalta, että heidän palkkansa ja työehtonsa ovat selvästi huonommat kuin muiden JET:n henkilöstöön kuuluvien.
- 56 Tämä perussäännön 8.4 ja 8.5 kohdassa vahvistettu erilainen kohtelu on vain lisääntynyt asiassa Ainsworth annetun tuomion jälkeen, eikä se ole tosiasiallisen tilanteen muututtua enää objektiivisesti perusteltua, toisin kuin yhteisöjen tuomioistuin oli silloin katsonut. Tältä osin kantajat väittävät erityisesti, että JET:tä ei enää voida pitää lyhytaikaisena hankkeena ja että UKAEA myöntää tällä hetkellä itse, että sen JET:hen määräämien työntekijöiden ottaminen komission palvelukseen määräaikaisina toimenhaltijoina ei vaikeuta sen organisaation hyvää toimintaa.
- 57 Lisäksi ne, asiassa Ainsworth annetussa tuomiossa todetut keinot, joilla kohtelun erot voidaan poistaa, erityisesti Ison-Britannian kansalaisten mahdollisuuden osalta tulla JET:n muiden jäsenten kuin UKAEA:n asettamana hankkeessa käytettäviksi ja saada näin yhteisön määräaikaisen toimenhaltijan asema, ovat muuttuneet tehottomiksi JET:n neuvoston johdon ja jäsenten vuodesta 1987 lähtien harjoittamien eri käytäntöjen vuoksi.

- 58 Viitaten erityisesti H. Altmannin ja A. Hubbardin tapauksiin vuodelta 1987, A. Gondhalekarin tapaukseen vuodelta 1989 sekä G. Fishpoolin ja R. Shaw'n tapauksiin vuodelta 1993, kantajat väittävät JET:n jäsenten välillä olevan järjestelyn, jonka tarkoituksena on estää muita jäseniä kuin UKAEA:ta ottamasta palvelukseen Ison-Britannian kansalaisia määrätäkseen heidät hankkeen henkilöstöön.
- 59 Lisäksi JET:n johto ja jäsenet toimivat niin, että kun UKAEA on kerran ottanut brittijäsenet palvelukseensa ja määrännyt heidät hankkeeseen, heitä estetään tai ainakin painostetaan olemaan vaihtamatta työnantajaa niin sanotulla ”eroa ensin” säännöllä, joka on vuonna 1987 otettu käyttöön erityisesti yhteisöjen tuomioistuimen tuomitseman menettelyn tilalle. Erityisesti siitä komission 28.12.1994 tekemästä Peter Stottia koskevasta päätöksestä, jonka kumoamista vaaditaan asiassa T-99/95, Stott vastaan komissio, ilmence, että kyseisen säännön yksi versio on pidetty voimassa 3.5.1994 päivätyn ”Note of Understandingin” sanamuodosta huolimatta (ks. edellä 22 kohta).
- 60 Lisäksi menettely, jossa kaikilta hakijoilta vaaditaan, että he löytävät jäsenjärjestön, joka suostuu asettamaan heidät JET:n käytettäväksi, ja että hakijoita kieltäydytään ottamasta yhteisön määräaikaisen toimenhaltijan toimeen ”muuna henkilöstönä”, ei olosuhteiden muuttumisen vuoksi vastaa hyvän hallinnon vaatimuksia, toisin kuin yhteisöjen tuomioistuin on vuonna 1987 katsonut. Tältä osin kantajat väittävät pääasiallisesti, että UKAEA:n palveluksessa oleminen tai JET:n muille kuin brittiläisille henkilöstön jäsenille myönnetyt ”paluuliput” eivät olleet takuu työpäikän varmuudesta hankkeen päätyttyä, joten komissio tarjosi joitakin takeita työpaikasta JET:hen määrätuille määräaikaisille toimenhaltijoilleen mutta ei kantajille.
- 61 Kantajat pitävät näin ollen virheellisenä ja syrjivänä menettelynä sitä, että komissio on kieltäytynyt ottamasta Altmannin ja Cassonin palvelukseen ”muuna henkilöstönä”, mikä kuitenkin heidän mukaansa olisi mahdollista perussäännön 8.5 kohdan mukaan. Komissio on näissä päätöksissä lisäksi jättänyt huomiotta perussääntöjen 8.4 ja 8.5 kohdan ulottuvuuden.

- 62 Toissijaisesti kantajat väittävät sen tapauksen varalta, että komission kieltäytymisen todetaan olevan välttämätön seuraus perussäännöstä, joka estää sitä toteuttamasta asianmukaisia toimenpiteitä sellaisen syrjinnän lopettamiseksi, jonka kohteeksi kantajat katsovat joutuneensa, että perussääntö on silloin lainvastainen, koska sillä käyttöön otettu erilainen kohtelu ei enää ole objektiivisesti perusteltua.
- 63 Vastaaja kiistää, että tosiasialliset olosuhteet olisivat muuttuneet niin, että yhteisöjen tuomioistuimen asiassa Ainsworth käyttämä perustelu olisi kyseenalaistunut, ja se väittää, että perussäännön 8.4 ja 8.5 kohdassa käyttöön otettu erilainen kohtelu on edelleen objektiivisesti perusteltua, joten nyt käsiteltävänä olevassa asiassa ei ole mitään syytä päätyä päinvastaiseen lopputulokseen kuin mihin yhteisöjen tuomioistuin vuonna 1987 päätyi.
- 64 Komissio väittää tältä osin, että JET määritellään väliaikaiseksi yritykseksi, jonka suhteen isäntäjärjestö UKAEA on erityisasemassa. Vaikka onkin totta, että UKAEA ei vastustanut Pandolfi-työryhmän ensimmäistä suositusta, sen vaatimus siitä, että sen työntekijöiden on erottava sen palveluksesta, kun heistä tulee yhteisön määräaikaista toimenhaltijoita, vain korostaa yhteisöjen tuomioistuimen perusteltuna pitämää kahtiajakoa.
- 65 Vastaaja täsmentää, että UKAEA:n palveluksessa olevan henkilöstön ja yhteisön määräaikaisten toimenhaltijoiden välistä eroa koskeva keskeinen peruste on, että näin vältetään syrjintää Culhamissa työskentelevän UKAEA:n henkilöstön keskuudessa tai se, että syrjintä laajenisi koskemaan koko UKAEA:n henkilöstöä. UKAEA:n työntekijät tekevät samaa työtä samoissa toimitiloissa samassa kaupungissa tai samassa maassa kuin UKAEA:n JET:hen määräämä henkilöstö, mutta heitä koskevat eri työehdot. Tällainen erilainen kohtelu ei olisi perusteltu.

- 66 Vastaaja kiistää siis kaiken vastuunsa kantajien väittämästä syrjivästä menettelystä ja se myös kiistää syrjinnän todellisuuden.
- 67 Vastaaja väittää vielä, että perussäännön 8.4 kohdassa suljetaan nimenomaisesti pois UKAEA:n käytettäväksi asettaman henkilöstön ottaminen määräaikaisiin toimiin, mikä väistämättä johtaa kantajien kanteen hylkäämiseen. Vastaaja myöntää, että 8.5 kohdassa määrätään ”muun henkilöstön” palvelukseen ottamisesta, mutta se täsmentää, että mitään tällaista palvelukseen ottamista ei ole toteutettu, ja se väittää, että kantajilla ei ole siihen mitään oikeutta perussäännön taikka asiassa Ainsworth annetun tuomion perusteella.
- 68 Vastaaja lisää, että jos kantajat otettaisiin palvelukseen ”muuna henkilöstönä” perussäännön 8.5 kohdan perusteella, tämä pitäisi tehdä mahdolliseksi myös muiden jäsenten JET:n käytettäväksi asettamien työntekijöiden osalta, koska muutoin näitä syrjitään ilman objektiivista perustetta.
- 69 Komission mukaan tällainen laajentaminen tuhoaisi perussäännöllä käyttöön otetun palvelukseenottamisjärjestelmän, jonka yhteisöjen tuomioistuin on todennut olevan lainmukaisen asiassa Ainsworth antamallaan tuomiolla.
- 70 Vastaaja katsoo lopuksi ”eroa ensin” säännön osalta, että erityisesti perussäännön 8.4 kohdasta ja lisämääräysten 9.1 kohdasta ilmenee, että jos JET:n työntekijä vaihtaa työantajaa, hän menettää automaattisesti toimensa JET:ssä ja hänen on siis uudelleen osallistuttava lisämääräysten 5 kohdan mukaisesti järjestettävään palvelukseenottamismenettelyyn.

- 71 Neuvosto väittää JET:n perussäännön lainmukaisuutta koskevassa väliintulossaan, että perussäännön 8 kohdassa määrätyt palvelukseenottamisedot ovat olleet ja ovat edelleen lainmukaisia ja päteviä ja että mikään säännös ei velvoita neuvostoa muuttamaan perussääntöä tältä osin.
- 72 Neuvosto väittää, että koska asiassa Ainsworth annetusta tuomiosta johtuu, että perussääntö oli pätevä sen hyväksymispäivänä ja on sitä ainakin tuomion antamispäivään asti, nyt käsiteltävänä olevissa kanteissa väitetään, että perussääntö on myöhemmin tullut pätemättömäksi olosuhteiden olennaisen muuttumisen vuoksi. Neuvoston mukaan tällainen väite on virheellinen sekä tosiasioiden että oikeudellisten seikkojen osalta.
- 73 Ensinnäkään kantajat eivät mitenkään näytä toteen tällaista asiallisen tilanteen muutosta. Tosiseikat ovat pysyneet perustavanlaatuisilta osiltaan muuttumattomina perussäännön vahvistamispäivän jälkeen, erityisesti JET-hankkeen rajoitettu kesto sekä UKAEA:n erityisasema yhteisyrityksessä.
- 74 Väliintulija lisää, että vaikka kantajien väittämät muutokset olisivatkin todella tapahtuneet, perussäännön pätevyys ei kuitenkaan olisi kyseenalaistunut, koska se on laadittu niin, että sitä voidaan soveltaa joustavasti tosiasiatilanteen kehittymisen mukaisesti. Väliintulijan mukaan kantajat itse myöntävät että perussäännössä ei estetä komissiota toteuttamasta asianmukaisia toimenpiteitä kantajien väittämän heihin kohdistuvan syrjinnän korjaamiseksi. Tämän vuoksi perussäännön soveltaminen kuuluu toimivaltaisten toimielinten harkintavaltaan eikä sitä voida mitenkään pitää lainvastaisena.
- 75 Väliintulija väittää vielä, että vaikka perussäännön soveltamisessa ei olisikaan lainkaan joustovaraa, pelkkä tosiasioissa tapahtunut muutos ei riitä kumoamaan sen pätevyyttä. Laillisuusperiaate (asia 101/78, Granaria, tuomio 13.2.1979, Kok. 1979, s. 623, 5 kohta) edellyttää, että yhteisön toimielinten lainmukaisesti toteuttama toimenpide on lainmukainen ja pätevä siltä osin kuin sitä ei ole kumottu myöhemmin

toteutetulla toimenpiteellä tai toimivaltainen tuomioistuin ei ole todennut sitä pätemättömäksi. Laillisuusperiaate ja erityisesti oikeusvarmuuden periaate edellyttävät siis oikeudellisen tilanteen pysyvyyttä ja vakautta. Jos tietyn lainsäädännöllisen toimenpiteen toteuttamiseen liittyvän tosiasiallisen tilanteen myöhempi kehitys voisi vaikuttaa toimenpiteen pätevyyteen, ne, joita toimenpide koskee, olisivat neuvoston mukaan epävarmassa tilanteessa oikeuksiensa ja velvollisuuksiensa osalta.

- 76 Lopuksi neuvosto väittää, että kaikki perussäännön 8 kohdan muutokset on tehtävä perussäännön 24 kohdan mukaisessa menettelyssä; tässä kohdassa määrätään, että kun yhteisyrityksen jäsen tekee perussäännön muutosehdotuksen, ja kun JET:n neuvosto hyväksyy tämän ehdotuksen, komissio ehdottaa sen hyväksymistä neuvostolle Euratomin perustamissopimuksen 50 ja 47 artiklan määräysten mukaisesti.
- 77 Neuvosto on täsmentänyt ennen edellä mainitun päätöksen 96/305 tekemistä 7.5.1996 jättämässään väliintulokirjelmässä, että jos komissio toimittaisi sille palvelukseenottamisjärjestelmää koskevan muutosehdotuksen, se tutkisi ehdotettua muutosta ottaen huomioon tutkimispäivän tosiasiatilanteen. Neuvosto lisää, että tapauksessa, jossa esitetään JET-hankkeen jatkamista koskeva ehdotus, se voisi päättää, onko perussäännön 8 kohdassa määrätyn palvelukseenottamisjärjestelmän tarkistaminen jatkamisen vuoksi perusteltua.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

A — Alustavat huomiot

- 78 Vaikka kantajat ovatkin nostaneet kanteensa pääasiallisesti komission päätöksistä olla ottamatta heitä palvelukseen ”muuna henkilöstönä” perussäännön 8.1 ja 8.5 kohdan mukaisesti ja vaikka he ovatkin vain toissijaisesti kyseenalaistaneet

kysyksen perussäännön pätevyyden, heidän kanteensa nojautuvat siihen keskeiseen väittämään, että tosiasiallisten olosuhteiden muuttumisen vuoksi olisi tutkittava uudelleen ne eri johtopäätökset, joihin yhteisöjen tuomioistuimien päätöksiä asiassa Ainsworth antamassaan tuomiossa, ja että tällä hetkellä ei enää ole objektiivista perustetta sille erilaiselle kohtelulle tai syrjinnälle, jonka kohteeksi kantajat väittävät joutuneensa.

79 Koska yhdenvertaisen kohtelun ja kansalaisuuteen perustuvan syrjinnän kiellon yleiset periaatteet ovat yhteisön oikeuden peruseriaatteita, joiden noudattamisen varmistaminen on yhteisöjen tuomioistuimien ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimien tehtävä, on ensisijaisesti tutkittava asianosaisten esittämien perustelujen valossa ne kysymykset, jotka liittyvät toisaalta erilaisen kohtelun ja syrjinnän olemassaoloon JET-yhteisyrityksessä ja toisaalta asiassa Ainsworth annetun tuomion jälkeen mahdollisesti tapahtuneiden tosiasiatilanteen muutosten vaikutuksiin komission perussäännön 8.4 ja 8.5 kohdan nojalla tekemien päätösten lainmukaisuuteen.

80 Ennen tätä tarkastelua on hylättävä vastaajan perustelu, jonka mukaan asiassa Ainsworth annettua tuomiota olisi nyt käsiteltävässä asiassa pidettävä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta ”sitovana ennakkotapauksena” kanteiden suuren samankaltaisuuden vuoksi. Tältä osin riittää, kun todetaan, että yhteisöjen tuomioistuimien päätös sitoo ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta toisaalta vain Euratomin tuomioistuimien perussäännön 55 artiklassa määritellyissä tilanteissa (EY:n tuomioistuimien perussäännön 54 artikla) ja toisaalta oikeusvoimaperiaatteen mukaisesti (ks. edellä 50 kohta ja sitä seuraavat kohdat).

B — Väitetyn erilaisen kohtelun sisältö

81 On selvää, että JET-yhteisyritys on yhteisön hanke. Asiakirja-aineistosta ilmenee myös, että kaikki projektityöryhmän työntekijät ovat samanlaisessa tilanteessa riippumatta siitä, mikä jäsenorganisaatio on asettanut heidät yhteisyrityksen käytettäväksi. Kaikki työskentelevät ainoastaan hankkeen hyväksi samassa ryhmässä ja

saman johdon alaisuudessa. Heidät on otettu palvelukseen samojen kilpailujen kautta ja he ylenevät ainoastaan omien ansioidensa perusteella ilman, että otettaisiin huomioon heidän nimellinen työnantajansa.

- 82 Kuitenkin perussäännön 8.4 ja 8.5 kohdan määräysten nojalla isäntäjärjestö UKAEA:n JET:n käytettäväksi asettama henkilöstö on edelleen tämän järjestön palveluksessa sen määräämin palvelussuhteen ehdoin, vaikka muiden yhteisyrityksen jäsenten kuin UKAEA:n JET:n käytettäväksi asettama henkilöstö otetaan palvelukseen yhteisön määräaikaisina toimenhaltijoina.
- 83 Asiakirja-aineistosta ilmenee myös, että huomattavalla osalla JET:hen määrättyistä työntekijöistä ei ole mitään suhdetta siihen jäsenjärjestöön, joka on asettanut heidät JET:n käytettäväksi. Näin ollen ne 97 Ison-Britannian kansalaista, jotka edustavat 45 prosenttia JET:n brittiläisestä henkilöstöstä, olivat tässä tilanteessa UKAEA:n suhteen silloin, kun parlamentille esitettiin vetoamus (ks. kyseisen vetoamuksen liite 10), ja kantajien ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämään kysymykseen antaman kirjallisen vastauksen mukaan UKAEA on ottanut 71 kantajasta 30 palvelukseensa vasta sen jälkeen, kun JET oli valinnut nämä. Vastauksen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämään toiseen kirjalliseen kysymykseen ilmenee samoin, että ainakin 39 niistä 117 yhteisön määräaikaisesta toimenhaltijasta, jotka työskentelivät JET:ssä 1.1.1996 oli sellaisia, joilla ei ollut aikaisempaa työsuhdetta heidät käytettäväksi asettaneen JET:n jäsenen kanssa.
- 84 Tässä asiassa on selvää, että UKAEA:n JET:n käytettäväksi asettamat toimenhaltijat saavat selvästi alhaisempaa palkkaa kuin yhteisön määräaikaisina toimenhaltijoina palvelukseen otetut.
- 85 Kantajat toteavat kuitenkin olevansa vielä enemmän huolissaan toisesta erilaisen kohtelun muodosta, joka liittyy työpaikan varmuuteen, johon ei ole viitattu asiassa Ainsworth. Tältä osin asiakirja-aineistosta ilmenee, mitä komissiokaan ei kiistä,

että UKAEA:n yhteisyrityksen käytettäväksi asettamalla toimenhaltijoilla ei ole samoja mahdollisuuksia päästä yhteisön pysyviin toimiin kuin muiden jäsenten määräämillä ja komission määräaikaisiin toimiin palvelukseen ottamalla henkilöillä. Nämä saavat ”sisäisinä hakijoina” erilaisia etuja ja etusijan yhteisön palvelukseen ottamisen yhteydessä.

86 Nämä edut ja etusijat johtuvat erityisesti seuraavista määräyksistä:

- henkilöstösääntöjen 29 artiklan 1 kohdan b alakohdasta, jonka perusteella nimittävä viranomainen aloittaa avoimen kilpailumenettelyn avoimen toimen täyttämiseksi vasta tutkittuaan toimielimen sisäisen kilpailun mahdollisuudet. Yhteisöjen tuomioistuin on täsmentänyt asiassa 16/64, Rauch vastaan komissio, 31.3.1965 antamassaan tuomiossa (Kok. 1965, s. 179), että ilmaisu ”toimielimen sisäinen kilpailu” koskee kaikkia kyseisen toimielimen palveluksessa olevia henkilöitä. Tästä seuraa, että määräaikaiset toimenhaltijat tai ylimääräiset toimenhaltijat voivat osallistua sisäiseen kilpailuun;
- henkilöstösääntöjen liitteessä III olevan 1 artiklan 1 kohdan g alakohdasta, jossa määrätään, että kun kilpailuilmoituksessa määritellään enimmäisikä, tätä ikärajaa voidaan nostaa niiden muuhun henkilöstöön kuuluvien osalta, jotka ovat hoitaneet tehtäviään vähintään vuoden ajan.

87 Euratom on sen perustamissopimuksen 101 artiklan mukaisesti tehnyt Japanin hallituksen, Venäjän liittovaltion hallituksen ja Amerikan yhdysvaltojen hallituksen kanssa 21.7.1992 yhteistyösopimuksen, kansainvälisen lämpöydinkoereaktorin teknisestä suunnittelutoiminnasta (jäljempänä ITER-EDA-sopimus, EYVL L 244, s. 14). On selvää, että henkilöstö, jonka Euratom on sitoutunut asettamaan tämän hankkeen käytettäväksi kyseisen sopimuksen 8 artiklan mukaisesti komennussopimuksilla, otetaan palvelukseen yhteisön toimiin, mikä on merkinnyt vuodesta 1994 lähtien useita kymmeniä uusia yhteisön toimia, joihin tällä hetkellä JET-hankkeessa työskentelevät henkilöt luonnollisesti siirtyvät ottaen huomioon heidän tieteelliset

ja tekniset tietonsa (ks. tältä osin komission ja parlamentin välisen Note of Understandingin 3 kohta).

- 88 Vaikka komissio on asettanut ulkopuolisille hakijoille 50 vuoden enimmäisikärajan ITER:n toimiin, tämä toimenpide ei merkitse todellista yhdenvertaista kohtelua näihin toimiin valitsemisen osalta niiden kahden henkilöstöryhmän välillä, jotka muodostavat JET-projektiryhmän, kuten erityisesti asian T-177/94 kanteen liitteissä 12 ja 15 esitetyt Harbourin tapaus (vuodelta 1992) ja Gondhalekarin tapaus (vuodelta 1994) osoittavat.
- 89 Vastaajan vastauksesta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämään kirjalliseen kysymykseen ilmenee, että niissä JET:n työntekijöissä, jotka määräyksensä päätyttyä saavat komissiosta vakinaisen toimen erityisesti ITER-hankkeessa, on suhteellisesti enemmän muiden jäsenten kuin UKAEA:n käytettäväksi asettamia henkilöitä. Tähän liittyen vastaaja on esittänyt seuraavat luvut vuosilta 1992, 1993, 1994 ja 1995:

	1992	1993	1994	1995
a) JET:stä lähtevien muiden kuin UKAEA:n toimenhaltijoiden määrä	18	25	17	10
b) Komissiosta toimen saavat muut kuin UKAEA:n toimenhaltijat	15	21	13	8
c) "Paluulipun" käyttävät muut kuin UKAEA:n toimenhaltijat	3	1	2	0
d) JET:stä lähtevien UKAEA:n toimenhaltijoiden kokonaismäärä	23	8	16	21
e) Komissiosta (avoimessa kilpailussa) toimen saavat UKAEA:n toimenhaltijat	0	2	2	1
f) UKAEA:han palaavat UKAEA:n toimenhaltijat	1	2	5	4

90 Asiakirja-aineistosta ilmenee kolmanneksi myös, että komissio on vuosien 1988 ja 1993 välillä antanut toistuvia takeita tulevasta työpaikasta JET:hen määrätuille yhteisön määräaikaisille toimenhaltijoille, erityisesti sitoutumalla kohtelevaan heitä ensisijaisina hakijoina komission muihin toimiin JET:n päätyttyä. Kantajat ovat näin vedonneet useisiin komission 15.12.1988, 14.11.1989, 30.11.1990 ja 22.12.1992 antamiin tämän luonteisiin lupauksiin ja he ovat viitanneet 1.7.1993 pidettyyn kokoukseen, jossa JET:n johtaja ilmoitti seuraavaa: ”Komissio sitoutuu kohtelevaan JET:n Euratomin henkilöstön jäseniä ensisijaisina hakijoina komission muihin toimiin JET:n päätyttyä. Komissio on osoittanut vilpittömän mielensä tavalla, jolla se on siirtänyt suurimman osan niistä, joiden määräykset päättyivät vuonna 1992 — —” (ks. asian T-177/94 kanteen liite 10). Kantajien tilanteessa olevat henkilöt on suljettu näiden takeiden ulkopuolelle, koska he ovat UKAEA:n työntekijöitä.

91 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimien toteaa siis, että yhteisöjen tuomioistuimen asiassa Ainsworth toteama erilainen kohtelu jatkuu edelleen ja se on jopa huomattavasti vakavampaa JET-projektiryhmässä riippuen siitä, onko UKAEA vai joku muu jäsen asettanut kyseiset toimenhaltijat yhteisyrityksen käytettäviksi. Nämä erot eivät koske vain työehtoja, vaan myöskin työpaikan varmuutta ja ennen kaikkea pääsyä yhteisön virkoihin erityisesti ITER- ja ITER-EDA-hankkeissa.

C — Asiassa Ainsworth annetun tuomion jälkeen tapahtuneet tosiasiallisten olosuhteiden muutokset

92 Ottaen huomioon JET-yhteisyrityksen ja sen organisaatiota koskevissa säännöissä huomioon otettujen erityisvelvoitteiden erityisluonteen, yhteisöjen tuomioistuimien on katsonut asiassa Ainsworth antamansa tuomion 34—38 kohdassa, että perussäännön 8.4 ja 8.5 kohdassa käyttöön otettu erilainen kohtelu oli objektiivisesti perusteltua.

- 93 Yhteisöjen tuomioistuin on perusteluissaan nojautunut erityisesti siihen, että yksinomaan tutkimustarkoituksiin perustettu yhteisyritys, jonka olomassaolon pituus on rajoitettu, voi toimia hyödyllisesti vain tiiviissä yhteydessä jo olemassa olevaan kansalliseen organisaatioon, jonka täytyy näin ottaa vastuu kyseisen yhteisyrittelyn organisaatio- ja toimintavelvoitteista (tuomion 35 ja 36 kohta).
- 94 Yhteisöjen tuomioistuin on lisäksi todennut tuomion 37 kohdassa, että UKAEA oli näin ollen erityisessä tilanteessa, jossa sen täytyi hallinnoida saman pätevyyden omaavaa henkilöstöä, joka työskenteli samassa paikassa samankaltaisissa tehtävissä, mutta joka oli määrätty kahteen oikeudellisesti eri organisaatioon. UKAEA:n on huolehdittava siitä, että tämä tilanne ei vaikeuta sen omaa toimintaa ja se on ennen edellä mainitun 30.5.1978 tehdyn päätöksen 78/471 toteutumista käydyissä neuvotteluissa Yhdistyneeseen kuningaskuntaan tukeutuen pyytänyt, että sen JET:n palvelukseen asettama henkilöstö pysyisi sen omien palvelusehtojen alaisena. Yhteisyrittelyn erityispiirteistä UKAEA:lle johtuvien erioikeuksien vuoksi yhteisöjen tuomioistuin on katsonut, että JET:n perussäännössä ei voida olla ottamatta huomioon tätä vaatimusta.
- 95 Tässä asiassa kantajat vetoavat kuitenkin kumoamisvaatimustensa tueksi siihen, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ratkaisee sen seikan, voidaanko yhteisöjen tuomioistuimen asiassa Ainsworth hyväksymät tekijät ottaa vielä huomioon. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen on näin ollen tutkittava, onko perussäännön 8.4 ja 8.5 kohdassa käyttöön otettu erilainen kohtelu kantajien väittämän mukaisesti lakannut olemasta yhteisöjen tuomioistuimen asiassa Ainsworth antamassa tuomiossa tarkoitetulla tavalla objektiivisesti perusteltua vuoden 1987 jälkeen tapahtuneiden olosuhteiden muutosten vuoksi.
- 96 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa tältä osin, että yhteisöjen tuomioistuimen vuonna 1987 toteamaan tilanteeseen verrattuna on ilmennyt tiettyjä uusia seikkoja ja tapahtunut tiettyjä muutoksia. Kyseessä ovat erityisesti: a) JET:n olomassaolon huomattava pidentyminen; b) UKAEA:n vähäisempi rooli yhteisyrittelyn organisoinnissa ja toiminnassa; c) UKAEA:n vastustuksen loppuminen sen

osalta, että sen JET:n käytettäväksi asettama henkilöstö eroaa sen palveluksesta siirtymään komission palvelukseen; d) yhteisyrityksen toiminnan häiriintyminen sosiaalisen ristiriitatilanteen vuoksi ja e) JET:n palvelukseenottamisjärjestelmän kyvyttömyys saavuttaa ne tavoitteet, joita varten se on perustettu.

1. JET:n toiminnan jatkaminen ja fuusio-ohjelman tavoitteet

- 97 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa ensinnäkin, että JET-yhteisyrityksen toimintaa on jatkettu huomattavasti. Yhteisöjen tuomioistuimella ei ollut mitään syytä olettaa, että JET ei päättyisi oletetun mukaisesti vuonna 1990 kestätyään 12 vuotta, mutta nyt on kuitenkin tosiasia, että se kestää vähintään vuoteen 1999, toisin sanoen yhteensä 21 vuotta. Kun otetaan huomioon se, mitä on toistuvasti todettu tähän asti, ei ole myöskään pois suljettua, että ”uudet merkittävät tieteelliset ja tekniset todisteet — — erityisesti Next Stepia varten” (ks. em. 7.5.1996 tehdyn päätöksen 96/305 toinen perustelukappale) aiheuttavat sen, että JET:n toimintaa kannattaa ehkä jatkaa vuoden 1999 jälkeen, kuten on tehty jo vuosina 1988, 1991 ja 1996.
- 98 Vaikka onkin totta, että JET on erikoistunut tutkimusyrittä, jonka toiminnan pituus on teoriassa rajoitettu, on silti tosiasia, että se on pysyvän tai erittäin pitkäaikaisen yrityksen luonteinen sen toiminnan toistuvan jatkamisen takia. Tämä kehitys ilmenee erityisesti siitä seikasta, että JET:n jäsenten sen käytettäväksi asettama henkilö etenee siellä todella urallaan ja palaa vain poikkeuksellisesti alkupe-
räisen työnantajansa palvelukseen (ks. edellä 89 kohdassa esitetty taulukko), vaikka tämä paluu kyseisen jäsenen palvelukseen oli alun perin hankkeen perustavanlaatuisen ominaisuus (ks. jäljempänä 106 kohta). Kantajat ovat puolestaan täsmentäneet vastauksena ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämään kirjalliseen kysymykseen, että vuoden 1996 helmikuussa heidän JET:hen olevan määräyksensä pituus vaihteli 5 vuodesta 17 vuoteen, keskimääräisen ajan ollessa 12 vuotta.

- 99 Kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on jo todennut (ks. edellä 2 ja 87 kohta), JET-hanke on vain ensimmäinen välivaihe ensi vuosisadan puoliväliin ulottuvassa tutkimus- ja kehitysohjelmassa, jonka jatkuminen tarjoaa luonnollisen uranäkymän JET:ssä työskenteleville tiedemiehille.

2. UKAEA:n roolin muuttuminen yhteisyrityksen organisoinnissa ja toiminnassa

- 100 Toiseksi, vaikka UKAEA onkin antanut perussäännön 15 kohdan ja perussäännön liitteiden nojalla merkittävän tuen JET:lle sen ensimmäisinä vuosina, on todettava, että isäntäjärjestöltä saatavaan tukeen liittyvän, vuonna 1987 neuvotellun ja JET:n neuvoston vuonna 1988 ratifioiman sopimuksen selventämisen seurauksena lukuisat isäntäjärjestön kyseisen tukisopimuksen perusteella aikaisemmin tarjoamat palvelut on siitä lähtien suoritettu tarjouskilpailumenettelyssä tehtyjen kaupallisten sopimusten perusteella (ks. parlamentille osoitetun vetoamuksen 1.3 kohta ja tilintarkastustuomioistuimen kertomuksen 4.3 kohta).

3. UKAEA:n asenteen muuttuminen

- 101 Kolmanneksi, UKAEA:n puheenjohtajan 17.10.1989 antamasta julkilausumasta (parlamentille osoitetun vetoamuksen liite 15), UKAEA:n vastauksesta Pandolfityöryhmän kertomukseen (ks. edellä 20 kohta), 30.9.1993 laaditusta ”joint working party on the future career prospects of JET team members” pöytäkirjasta (O’Haran laatima lyhennelmä, ks. kanteen T-177/94, liite 8, s. A8.16) sekä myös 15.3.1994 päivätystä UKAEA:n puheenjohtajan kirjeestä (kanteen T-177/94, liite 18) ilmenee, että UKAEA ei vastusta enää sen JET:hen määrättyjen työntekijöiden ottamista yhteisön määräaikaiksi toimenhaltijoiksi, kunhan he eroavat UKAEA:n palveluksesta samassa yhteydessä. JET:n johtaja on puolestaan arvioi-

nut, että Pandolfi-työryhmän suositus nro 1 oli ainoa, joka ”takaisi sosiaalisen rauhan palautumisen”. UKAEA:n henkilöstöä edustavat ammattijärjestöt ovat myös ilmaisseet 9.2.1993 päivätyssä kertomuksessaan varauksettoman tukensa mainitulle suositukselle nro 1 (ks. edellä 19 kohta).

- 102 Kun nämä muutokset otetaan huomioon, asiakirja-aineiston seikoista ei voida enää todeta, kuten yhteisöjen tuomioistuin on tehnyt asiassa Ainsworth antamansa tuomion 37 kohdassa, että perussäännön 8.4 ja 8.5 kohdassa käyttöön otettu erilainen kohtelu olisi edelleen objektiivisesti perusteltua UKAEA:n toiminnan häiriintymisen välttämiseksi, koska UKAEA on viime aikoina huolehtinut ainoastaan siitä, että se ei anna takeita tulevasta työpaikasta sen JET:n käytettäväksi asettamalle henkilöstölle.

4. JET:n sosiaalinen ristiriitatilanne

- 103 Neljänneksi yhteisyrityksessä on ollut jatkuva sosiaalinen ristiriita, joka on paitsi häirinnyt työsuhteita JET:ssä myös vaarantanut fuusio-ohjelman tavoitteiden täsmällisen toteutumisen, koska parlamentti on ristiriitaan puututtuaan pysäyttänyt usean kuukauden ajaksi melkein puolet JET:lle myönnettyistä vuosittaisista talousarviomäärärahoista tavoitteenaan lopettaa toteamansa kantajien epäasianmukainen syrjintä.
- 104 On muistettava, että JET:n johtajan mukaan Pandolfi-työryhmän suositus nro 1 on ”ainoa, joka takaisi sosiaalisen rauhan palautumisen” ja että komission yksiköt ovat itse todenneet, että tämä suositus ”olisi soveliaain ratkaisu hankkeen saattamiseksi onnistuneesti loppuun” (ks. asian T-177/94 kanteen liitteenä 17 oleva komission kertomus parlamentille).

5. Alkuperäisten palvelukseenottamisehtojen kehitys

105 Viidenneksi on todettava, että perussäännön 8.4 ja 8.5 kohdassa käyttöön otettu erilainen kohtelu liittyy henkilöstön palvelukseenottamista ja määräämistä koskeviin erityisehtoihin, jotka on luotu yhteisyrityksen perustamisen yhteydessä. Näille ehdoille on ominaista se, että JET:n jäsenet asettavat pätevää henkilöstöä sen käytettäväksi (perussäännön 8.1 ja 8.3 kohta) ja että komissio ottaa heidät palvelukseen määräaikaaisesti (perussäännön 8.5 kohta) sekä se, että kyseinen jäsen sitoutuu ottamaan tämän henkilöstön takaisin palvelukseensa (perussäännön 8.8 kohta). Ottaen huomioon ne häiriöt, joita tämä järjestelmä uhkasi aiheuttaa UKAEA:ssa sen isäntäjärjestön erityisaseman vuoksi, UKAEA:lle on myönnetty poikkeus, jonka mukaan sen JET:n käytettäväksi asettama henkilöstö pysyy sen palveluksessa sen työehdoin (perussäännön 8.4 artikla).

106 JET:n perustamisen aikoihin näitä ehtoja pidettiin välttämättöminä yhteisyrityksen väliaikaisen luonteen vuoksi, jotta estettäisiin sosiaalisten ongelmien ilmeneminen hankkeen päätyttyä, ja siksi, että komissiota ei velvoitettaisi ottamaan JET:hen määrättyä henkilöstöä pysyviksi virkamiehiksi kuitenkin niin, että henkilöstön riittävä keskitetty hallinto säilytetään (ks. suullista käsittelyä varten laadittu kertomus asiassa Ainsworth, Kok. 1987 s. 178, ja julkisasiamies VerLoren van Themaatin ratkaisuehdotus, Kok. 1987 s. 190; ks. myös koko kysymyksen osalta Pandolfityöryhmän kertomus).

107 On kuitenkin todettava, että nämä vähintään kuudelta keskeiseltä osaltaan muutetut ehdot eivät enää ole asianmukaisia niiden tavoitteiden saavuttamiseksi, jotka niille oli alun perin asetettu.

— UKAEA:n toimenhaltijoiden epävarmuus työpaikasta

108 Asiakirja-aineistosta ilmenee ensinnäkin, että UKAEA:n toimenhaltijoilla ei ole mitään varmuutta saada sopiva toimi JET:hen olevan määräyksen päätyttyä. Vastajan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen pyynnöstä toimittamat tilastot

osoittavat, että vain harvat heistä palaavat UKAEA:n palvelukseen komennuksen päätyttyä (12 henkilöä 68 henkilöstä vuosien 1992 ja 1995 välisenä aikana; ks. edellä 89 kohta). Kantajat ovat puolestaan esittäneet useita tapauksia, joissa toimenhaltijan työsopimusta ei ole uusittu komennuksen jälkeen tai joissa hänen on ollut pakko jäädä varhaiseläkkeelle (ks. joulukuussa 1992 päivätyt UKAEA:n kirjeet, kanteen liitteessä 8 ja vrt. kirjeet 1980-luvulta). Kantajat ovat lisäksi vedonneet, ilman että vastaaja olisi tämän kiistänyt, UKAEA:n pääsihteerin Brethertonin JET:n henkilöstön yleiskokouksessa 17.9.1993 antamaan julkilausumaan, jonka mukaan suurin osa JET:n työryhmän brittiläisistä jäsenistä ”irtisanotaan” JET:n päätyttyä, sekä UKAEA:n henkilöstöjohtajan Dawsonin 30.9.1993 pidetyssä ”Joint working Party on the Career Prospects of JET Team Members” kokouksessa (JET-projektiryhmän urakehitystä koskeva sekatyöryhmä) antamaan julkilausumaan, jonka mukaan ”yli 200 henkilön siirtäminen uusiin tehtäviin vuoden 1996 lopussa [aiheuttaa] suuria vaikeuksia UKAEA:lle ja — — [täytyy] ottaa huomioon se todennäköisyys, että merkittävä osa heistä [kuuluu tulevaisuudessa] ylimääräiseen henkilöstöön” (ks. asian T-177/94 kanteen liite 8). Lopuksi on todettava, että UKAEA on tuntuvasti vähentänyt henkilöstönsä työpaikan varmuutta ottamalla pääsääntöisesti käyttöön määräaikaista kolmen vuoden tai sitä lyhyemmän ajan työsopimukset (ks. parlamentille osoitetun vetoomuksen liitteeseen 11 sisältyvät asiakirjat ja asian T-177/94 kanteen liitteeseen 7 sisältyvät asiakirjat).

— Se seikka, että brittiläisen henkilöstön on melkein mahdotonta saada ”paluulippu” JET:n jäseneltä

- 109 Asiakirja-aineistosta ilmenee toiseksi, että lukuun ottamatta poikkeuksellisia tapauksia (ks. asia T-99/95, Stott v. komissio), brittiläisten jäsenten ei ole käytännössä mahdollista saada ”paluulippua” muulta JET:n jäseneltä kuin UKAEA:lta (ks. asian T-177/94 kanteen liite 14, jonka sisältöä komissio ei ole kiistänyt; Altmannin, Hubbardin, Gondhalekarin, Fishpoolin ja Shaw’n tapaukset vuosilta 1987—1993, jotka koskevat JET:n saksalaisia, alankomaalaisia ja italialaisia jäseniä). Tästä seuraa, että se yhteisöjen tuomioistuimen asiassa Ainsworth antaman tuomion 25 ja 26 kohdassa tarkoitettu tilanne, että jokin JET:n jäsen asettaa Ison-Britannian kansalaisen JET:n käytettäväksi, on pelkästään teoreettinen. Tilanne eroaa asiassa Ainsworth annettuna tuomion 27 kohdassa todetusta tilanteesta, kuten viisi edellä mainit-

tua esimerkkiä ja olosuhteet asiassa T-99/95, Stott vastaan komissio, osoittavat, sillä mukautukseen perussäännön ja lisämääräysten edellytyksiin, sellaisina kuin komissio on niitä tulkinnut, kantajien on täytynyt kieltäytyä mahdollisuudesta tulla JET:n käyttäväksi muun jäsenen kuin UKAEA:n asettamana ja tämän vuoksi mahdollisuudesta tulla otetuksi yhteisöjen palvelukseen määräaikaisina toimenhaltijoina perussäännön 8.5 kohdan mukaisesti.

— ”Paluulippujen” käytännön merkityksen väheneminen

- 110 Asiakirja-aineistosta ilmenee kolmanneksi, että hyvin pieni joukko muiden jäsenten kuin UKAEA:n JET:hen määräämistä toimenhaltijoista käyttää ”paluulippua”. Vastaajan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen pyynnöstä esittämistä tilastoista ilmenee, että JET:n vuosina 1992—1995 jättäneistä kaikkiaan 70 toimenhaltijasta vain kuusi on käyttänyt sitä (ks. edellä 89 kohta).
- 111 JET:n johto ja komissio ovat kyseenalaistaneet näiden ”paluulippujen” käytännön merkityksen eri julkilausumissaan (ks. erityisesti 21 kohta JET:n johtajan henkilöstöasioita koskevasta vuosikertomuksesta 1986/1987, joka on esitetty 14.5. ja 15.5.1987 JET:n johtokunnalle nro 62, ja pääosasto XII:n virkamiehen Kindin kaikkien fuusiotutkimusyksiköiden johtajille 16.7.1991 osoittama kirje, jotka ovat asian T-177/94 kanteen liitteenä 9). Pääosasto XII:n hallinnon vuonna 1992 ”paluulippujen” pätevyydestä JET:n jäsenten ja henkilöstön keskuudessa toteuttamien kahden tutkimuksen seurauksena pääosasto XII:n JET:n tilapäinen seurantaryhmä on todennut 2.6.1992 pidetyssä kokouksessaan, että ”suurin osa tämänhetkisistä ’paluulipuista’ ei tarjoa todellisia takeita” (ks. asian T-177/94 kanteen liitteessä 9 tästä kokouksesta esitetty selonteko).
- 112 Vastaajan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kysymykseen vastauksena esittämistä luvuista ilmenee todellakin, että suuri osa ”paluulipuista” on ajallisesti

rajoitettu ja että niiden perusteella ei siis voida saada merkittäviä etuja työpaikan varmuudesta. Tältä osin muiden jäsenten kuin UKAEA:n JET:hen määräämien yhteisöjen määräaikaisten toimenhaltijoiden ”paluulippuehdot” olivat 1.1.1993 ja 1.1.1996 välisenä aikana seuraavat:

Aika, jonka sitoumus takaisin palvelukseen ottamisesta on voimassa	Lukumäärä	
	1.1.1993	1.1.1996
3 kuukautta	8	5
6 kuukautta	39	31
12 kuukautta	14	11
18 kuukautta	1	1
toistaiseksi	101	69
YHTEENSÄ	163	117

- 113 On vielä todettava, että toistaiseksi voimassa olevien ”paluulippujen” lukumäärän väheneminen 1.1.1993 olleista 101:stä 69:ään 1.1.1996 mennessä, toisin sanoen 32 kappaleella, ei merkitse sitä, että näitä ”paluulippuja” on käytetty. Tänä aikana JET:n jättäneistä 52:sta yhteisön määräaikaista toimenhaltijasta 42 sai pysyvän työpaikan komissiosta ja vain kolme heistä on käyttänyt ”paluulipun”. Sitä vastoin samana aikana JET:n jättäneistä 45:sta UKAEA:n toimenhaltijasta vain viisi on saanut pysyvän toimen komissiosta ulkoisen kilpailumenettelyn kautta (ks. edellä 89 kohta).

Euratomin JET:n käytettäväksi asettamien määräaikaisten toimenhaltijoiden ottaminen komission vakinaiseen henkilöstöön ja tältä osin annetut sitoumukset

- 114 Neljänneksi komissio on näiden puutteellisuuden korjaamiseksi ottanut hyvissä ajoin ennen yhteisyrityksen toiminnan päättymistä yhteisön henkilöstöön merkitävän prosenttimäärän hankkeen jäsenten sen käytettäväksi asettamista työnteki-

jöistä (ks. edellä 89 kohta) ja se on lisäksi antanut useita yleisluonteisia sitoumuksia helpottaakseen JET:hen määrätyn yhteisön määräaikaisen henkilöstön siirtämistä uusiin tehtäviin muissa yksiköissä hankkeen päätyttyä (ks. edellä 90 kohta). Tämä politiikka on täysin päinvastaista kuin vuonna 1978 esitetyt syyt, joilla perusteltiin jäsenten käytettäväksi asettamaa henkilöstöä koskevaa järjestelmää.

— Keinotekkoisten yhteyksien luominen jäsenjärjestöihin

- 115 Viidenneksi nykyisin käytetyt palvelukseenottamisehdot johtavat useissa tapauksissa (70 kantajasta 30 ovat tässä tilanteessa) keinotekkoisten yhteyksien luomiseen tutkijan ja JET:n jäsenjärjestön välille, jonka kanssa tutkijalla ei ollut mitään yhteyttä ennen hänen valitsemistaan tähän hankkeeseen. Suhde kyseiseen jäseneseen on täysin muodollinen — ilman, että olisi tarpeen tutkia tämän menettelyn yhteensoveltuvuutta perussäännön 8.1, 8.4, 8.5 ja 8.8 kohdan kanssa — kun ”paluuliput” myöntää itse asiassa kolmas yritys tai järjestö ja kyseinen JET:n jäsen vain ”allekirjoittaa” ne. Komission ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämään kysymykseen antaman vastauksen mukaan vuoden 1996 helmikuussa hankkeessa työskentelevistä 117 määräaikaisesta toimenhaltijasta 39 oli tässä tilanteessa.
- 116 Kaikesta edellä mainitusta seuraa, että politiikka, jossa suositetaan sitä menettelyä, että yhteisyrityksen jäsenet asettavat henkilöstön käytettäväksi vaatimalla, että kaikkien hakijoiden on löydettävä jäsenjärjestö, joka suostuu asettamaan heidät JET:n käytettäväksi, ei enää vastaa sitä yhteisöjen tuomioistuimen asiassa Ainsworth antaman tuomion 23 kohdassa mainittua tavoitetta varmistaa kaikille JET:n työntekijöille takuu työpaikasta hankkeen päätyttyä.
- 117 Ottaen huomioon nämä kaikki seikat on todettava, että niitä olosuhteita ei enää ole olemassa, joihin yhteisöjen tuomioistuin nojautui sen päätelmänsä tueksi, jonka mukaan JET:n perussäännössä käyttöön otettu erilainen kohtelu oli objektiivisesti perusteltua. On kuitenkin todettava, että yhteisöjen tuomioistuin ei ole lausunut

erilaisesta kohtelusta, joka liittyy uranäkymiin ja työpaikan varmuuteen, joista ei ollut kysymys asiassa Ainsworth.

D — Asiassa Ainsworth annetun tuomion jälkeen tapahtuneiden olosuhteiden muutosten oikeudelliset seuraukset

- 118 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut, että ottaen huomioon tilanteen kehittymisen, perussäännön 8.4 ja 8.5 kohdassa käyttöön otettu erilainen kohtelu ei enää ole objektiivisesti perusteltua yhteisöjen tuomioistuimen asiassa Ainsworth antamassaan tuomiossa toteamien seikkojen perusteella (ks. edellä 81—117 kohta). Näin ollen herää kysymys siitä, voiko ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin Euratomin perustamissopimuksen 156 artiklan (EY:n perustamissopimuksen 184 artikla) mukaisen lainvastaisuusväitteen yhteydessä todeta, että sellaista määräystä, jonka yhteisöjen tuomioistuin on katsonut olleen lainmukaisen antamispäivänään, ei voida soveltaa oikeudellisten seikkojen ja tosiasiallisten olosuhteiden muuttumisen vuoksi. Erityisesti väliintulija, joka on perustanut väitteensä laillisuusperiaatteeseen ja oikeusvarmuuden periaatteeseen, on korostanut kanteiden tätä näkökohtaa.
- 119 Tällaista mahdollisuutta ei sinänsä ole poissuljettu perustamissopimuksessa perustetussa lainsäädäntö- ja tuomiovaltajärjestelmässä. Annettaessa Euratomin perustamissopimuksen 156 artiklassa (EY:n perustamissopimuksen 184 artikla) kaikille asianosaisille oikeus vaatia ilman aikarajoituksia, että neuvoston tai komission antama asetus todetaan taannehtivasti (ex tune) lainvastaiseksi tämän asetuksen riitauttamista koskevan riita-asian yhteydessä, tämän voidaan sitäkin suuremmalla syyllä katsoa tarkoittavan sitä, että asianosaisella on oikeus ilman aikarajoitusta vedota säädöksen vastaisuudessa vaikuttavaan (ex nunc) lainvastaisuuteen. Koska perussääntö annettiin neuvoston päätöksellä eikä asetuksella, on lisättävä, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan Euratomin perustamissopimuksen 156 artikla (EY:n perustamissopimuksen 184 artikla) on ilmaus siitä yleisestä periaatteesta, jolla varmistetaan kaikkien asianosaisten oikeus heitä suoraan ja erikseen koskevan päätöksen kumoamiseksi riitauttaa toimielinten aikaisemmin toteuttama toimenpide, joka on perustana häntä suoraan ja erikseen koskevalle riidanalaiselle päätökselle, ja saada siten tämä päätös kumotuksi siinä tapauksessa että, tällä asianosaisella ei ole oikeutta Euratomin perustamissopimuksen 146 artiklan nojalla (EY:n perustamissopimuksen 173 artikla) nostaa sellaisia toimenpiteitä koskevaa suoraa kantetta, joiden vaikutuksista asianosainen kärsii ilman, että hän olisi voinut vaatia niiden kumoamista (asia 92/78, Simmenthal v. komissio, tuomio 6.3.1979, Kok. 1979, s. 777 ja asia 262/80, Andersen ym. v. parlamentti, tuomio 19.1.1984, Kok. 1984,

s. 195). Koska yksittäistapausta koskevaa riidanalaista päätöstä on arvioitava niiden oikeus- ja tosiseikkojen perusteella, jotka olivat olemassa silloin, kun päätös tehtiin (yhdistetyt asiat 15/76 ja 16/76, Ranska v. komissio, tuomio 7.2.1979, Kok. 1979, s. 321), myös tämän toimenpiteen oikeudellisena perustana olevan säädöksen lainmukaisuutta on tarkasteltava pikemminkin päätöksentekoaikajankohdan kuin toteuttamisajankohdan olosuhteiden mukaan.

- 120 Asiassa Ainsworth annetusta tuomiosta ilmenee, että yhteisöjen tuomioistuin on pitänyt kyseessä olevaa erilaista kohtelua objektiivisesti perusteltuna tiettyjen tuolloin olemassa olleiden oikeus- ja tosiseikkojen vuoksi. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei voi olettaa, että yhteisöjen tuomioistuin olisi tarkastellut asiaa samalla tavalla, jos nämä seikat olisivat olleet erilaisia.
- 121 On vielä todettava, että yleinen yhdenvertaisuusperiaate, joka on yksi yhteisön oikeuden perusperiaatteista, edellyttää, että toisiinsa verrattavissa olevissa tilanteissa ei menetellä eri tavoin, ainakaan jollei erilainen menettely ole objektiivisesti perusteltua (asia Ainsworth, tuomion 33 kohta; ks. viimeksi asia T-571/93, Lefebvre ym. v. komissio, tuomio 14.9.1995, Kok. 1995, s. II-2379, 78 kohta). Mitään erilaista kohtelua, joka on poikkeuksellisen toimenpiteen luonteista ja yhteisön oikeuden perustavanlaatuisesta periaatteesta poikkeavaa, ei voida pitää enää pätevänä, vaikka sen perustana oleva sääntö ei nimenomaisesti rajoitakaan sen kestoja, kun niitä seikkoja, joiden perusteella se on ollut objektiivisesti perusteltua ei enää ole (ks. näiden periaatteiden soveltamisesta asia 36/83, Mabanaf, tuomio 28.6.1984, Kok. 1984, s. 2497, erityisesti 34 kohta).
- 122 Näin on varsinkin, kun tietyn tilanteen ajallisesti rajoitettu kesto on yksi niistä huomioon otetuista seikoista, joiden nojalla erilaista kohtelua pidetään objektiivisesti perusteltuna, kuten tässä asiassa. On siis erityisesti varmistettava, että kyseinen tilanne ei perusteltuna jatku aiheettomasti kauemmin kuin mitä alun perin pidettiin kohtuullisena. Tällaisessa tilanteessa säännön laatijan on arvioitava uudelleen alkuperäistä käsitystään.

- 123 Tämä ei ole mitenkään ristiriidassa yhteisön laillisuusperiaatteen kanssa, jolla annetaan oikeussubjekteille oikeus kiistää asetusten pätevyys tuomioistuimessa, mutta jolla samalla asetetaan kaikille yhteisön oikeussubjekteille velvollisuus tunnustaa asetusten täysi tehokkuus siltä osin kuin toimivaltainen tuomioistuin ei ole vahvistanut niiden pätemättömyyttä (em. asiassa Granaria annettu tuomio). Nyt käsiteltävänä olevassa asiassa yhteisön laillisuusperiaate vaatii, että vastaaja jatkaa JET:n perussäännön soveltamista, vaikka se olisikin, kuten kantaja väittää, tullut lainvastaiseksi koska sillä käyttöön otettu erilainen kohtelu ei enää ole objektiivisesti perusteltua. Kuitenkaan ei voida kiistää kantajien oikeutta saattaa yhteisöjen tuomioistuinten tarkasteltavaksi väitettä, jolla pyritään toteamaan, että perussääntöä ei voida soveltaa, ei alusta alkaen, vaan tiettyjen olosuhteiden muuttumisen vuoksi.
- 124 Vaikka oletettaisiinkin, kuten neuvosto väittää, että on laillisuusperiaatteen ja oikeusvarmuuden periaatteen vastaista, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voisi JET-yhteisyrityksen perustamisen yhteydessä perussäännön 8.4 ja 8.5 kohdassa käyttöön otetun erilaisen kohtelun objektiivisesti perustelluksi tehneiden tosiseikkojen ja oikeudellisten seikkojen muuttumisen vuoksi todeta, että kyseisiä kohtia ei voida enää soveltaa, tämä este koskee joka tapauksessa vain edellä mainitun päätöksen 78/471 1 artiklassa sekä sen liitteenä olevan perussäännön 19 artiklassa määrättyä alkuperäistä 12 vuoden aikaa.
- 125 JET-yhteisyritys olisi edellä mainitun päätöksen 78/471 1 artiklan ja perussäännön 19 artiklan mukaisesti päättynyt 30.5.1990 ellei sen voimassaoloaikaa olisi pidentetty. Edellä mainitulla päätöksellä 88/447, jolla neuvosto jatkoi yhteisyrityksen voimassaoloa ja sen organisoimista ja toimintaa koskevien sääntöjen samanaikaista soveltamista 31 kuukaudella, on siitä lähtien ollut omia oikeudellisia vaikutuksia (ks. asia C-135/93, Espanja v. komissio, tuomio 29.6.1995, s. I-1681, 25—30 kohta). Samoin on edellä mainittujen päätösten 91/677 ja 96/305 osalta, joilla on myöhemmin jatkettu JET:n olemassaoloa.

- 126 Yksi näiden päätösten omista oikeudellisista vaikutuksista on ollut JET:ssä voimassa olevan henkilöstön palvelukseenottamisehtojen säilyttäminen. Tältä osin on todettava, että olematta mitenkään JET:n toiminnan jatkamista koskevan päätöksen välttämätön seuraus, tämän järjestelmän ylläpitäminen on itsessään seurausta neuvoston tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja koskevan harkintavallan käyttämisestä uudelleen, kuten neuvosto on nimenomaisesti todennut väliintulokirjelmänsä 19 kohdassa, korostaen, että ”— — tapauksessa, jossa sille annetaan ehdotus JET-hankkeen jatkamiseksi, [se] voi todeta, että perussäännön 8 kohdassa määrättyjen palvelukseenottamisehtojen tarkistaminen on hankkeen jatkamisen vuoksi perusteltua”.
- 127 Kuitenkin yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kumoamiskanne voidaan Euratomin perustamissopimuksen 146 artiklassa (EY:n perustamissopimuksen 173 artikla) määrätyn edellytyksin nostaa kaikista sellaisista yhteisön toimielinten antamista säädöksistä ja tekemistä päätöksistä, joilla on tarkoitus saada aikaan oikeusvaikutuksia, säädösten ja päätösten luonteesta tai muodosta riippumatta (asia 22/70, komissio v. neuvosto, tuomio 31.3.1971, Kok. 1971, s. 263, 42 kohta ja em. asia Espanja v. komissio, tuomion 20 kohta). Kun kysymys on, kuten nyt käsiteltävänä olevassa asiassa, yhteisön toimielinten säädöksistä tai yleisluonteisista päätöksistä, joista muilla oikeussubjekteilla kuin toimielimillä tai jäsenvaltioilla ei ole oikeutta nostaa suoraa kannetta, ja joiden seuraukset siis kohdistuvat näihin oikeussubjekteihin ilman, että he voisivat vaatia niiden kumoamista, nämä oikeussubjektit voivat kiistää niiden pätevyuden Euratomin perustamissopimuksen 156 artiklan (EY:n perustamissopimuksen 184 artikla) mukaisin edellytyksin saadakseen kumottua päätöksen, joka koskee heitä suoraan ja erikseen, ja jonka oikeudellisen perustan nämä säädökset ja päätökset muodostavat (em. asioissa Simmenthal v. komissio ja Andersen ym. v. parlamentti annetut tuomiot).
- 128 Tästä seuraa, että kantajilla on selvästi peruste riidanalaisten päätösten kumoamiskanteiden tueksi kyseenalaistaa niiden peräkkäisten päätösten pätevyys, joilla neuvosto on jatkanut JET:n toimintaa, ja erityisesti näillä päätöksillä aikaansaatu tietty oikeusvaikutus, toisin sanoen JET:n palveluksessa olevan henkilöstön valintaa, määräämistä ja hallinnointia koskevan järjestelmän jatkaminen, mukaan lukien perussäännön 8.4 ja 8.5 kohdassa käyttöön otettu erilainen kohtelu. Tällaista kyseenalaistamista ei voida pitää oikeusvarmuuden periaatetta loukkaavana, koska se koskee vain toiminnan jatkamista koskevan päätöksen oikeudellisia vaikutuksia ilman, että aikaisemman tilanteen lainmukaisuutta ja vaikutuksia mitenkään olisi kyseenalaistettu uuden oikeudellisen arvioinnin valossa.

- 129 Tässä asiassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että vaikka perussäännön 8.4 ja 8.5 kohdassa käyttöön otettu erilainen kohtelu olisi voinut olla perusteltu, kun JET:n toimintaa jatkettiin 31 kuukaudella edellä mainitulla päätöksellä 88/447, näin ei enää ollut, kun neuvosto jatkoi 19.12.1991 (eli ennen hallinnollisen menettelyn aloittamista ja näiden kanteiden nostamista) uudelleen JET:n toimintaa neljällä vuodella 31.12.1996 asti edellä mainitulla päätöksellä 91/677.
- 130 Tältä osin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että isäntäjärjestön tukea koskevaa sopimusta muutettiin vuonna 1988, että UKAEA ilmoitti puheenjohtajansa välityksellä, ettei se 17.10.1989 lähtien vastusta JET:hen määrätyn henkilöstönsä ottamista komission palvelukseen, että komissio on vuoden 1988 lopusta lähtien antanut takeita tulevasta työpaikasta JET:n määräaikaisille yhteisön työntekijöille, että "paluulippujärjestelmän" toimimattomuus oli ilmeistä jo vuonna 1990, kuten parlamentille vuoden 1990 helmikuussa osoitetun vetoomuksen liitteet osoittavat, ja että parlamentti antoi neuvostolle 10.12.1991 lainsäädännöllisen päätöslauselman, jossa kyseenalaistettiin JET:n voimassa olevien palvelukseenottamisehtojen pätevyys (ks. edellä 15 kohta). Pandolfi-työryhmän 16.9.1992 julkaistun kertomuksen päätelmistä voidaan selvästi todeta, että perussäännön 8.4 ja 8.5 kohdan määräykset samoin kuin "paluulippujärjestelmä" eivät enää vaikuttaneet järkeviltä paneelin muodostaneen neljän riippumattoman asiantuntijan mielestä, ja että heidän mukaansa niitä pitäisi muuttaa asianmukaisin lainsäädännöllisin keinoin. JET:n johto ja työntekijät, UKAEA:n johto ja työntekijät sekä komissio ja parlamentti hyväksyivät tämän näkökannan sen olennaisilta osilta. Ainoastaan JET:n neuvosto kieltäytyi toteuttamasta sitä perustelematta tätä kuitenkaan mitenkään. Ottaen huomioon ne seikat, jotka Pandolfi-työryhmä on voinut ottaa huomioon, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin arvioi, että sen toteamukset ja päätelmät vaikuttivat jo 19.12.1991, kun neuvosto päätti jatkaa perussäännön 8 kohdassa määrättyjä palvelukseenottamisehtoja.
- 131 Edellä todetusta seuraa, että perussäännön 8.4 ja 8.5 kohdan määräykset, sellaisina kuin ne olivat edellä mainitulla päätöksellä 91/677 ja myöhemmin edellä mainitulla päätöksellä 96/305 voimassa pidettyinä, johtavat ainakin 19.12.1991 lähtien JET:n toimenhaltijoiden kahden eri ryhmän erilaiseen kohteluun, joka ei ole objektiivisesti perusteltua ja joka on näin ollen lainvastaista erityisesti yhteisön toimiin

pääsemiseksi; tämä kohtelu riippuu siitä, mikä jäsenorganisaatio asettaa kyseisen toimenhaltijan yhteisyrityksen käytettäväksi.

- 132 Kantajat väittävät kuitenkin, että perussääntö nykyisessä muodossaan antaa komissiolle mahdollisuuden ottaa heidät palvelukseen määräaikaisiin toimiin ”muuna henkilöstönä” 8.5 kohdan mukaisesti, mikä riittää heidän mukaansa korjaamaan näin todetun erilaisen kohtelun. Tällaisen palvelukseenottamisen vuoksi he olivatkin alun perin kääntyneet nimittävän viranomaisen puoleen (ks. heidän palvelussuhteen ehtojensa 73 artiklan ja henkilöstösääntöjen 90 artiklan mukaisesti tekemänsä valituksen 3 kohta ja liite 2), ja he ovat myös tässä tarkoituksessa pääasiallisesti vaatineet niiden päätösten kumoamista, joilla heidän hakemuksensa on hylätty. JET:n perussäännön laatinut neuvosto on samoin väittänyt väliintulokirjelmässään ja toistanut istunnossa vastauksena ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämään kysymykseen, että sen mukaan perussäännössä ei ole oikeudellista estettä sille, että kantajat otettaisiin palvelukseen heidän vaatimiensa ehtojen mukaisesti.
- 133 Näin ollen on tutkittava, onko perussäännön 8.5 kohdan mukaan todella mahdollista ottaa ”muuna henkilöstönä” palvelukseen kantajien kaltaiset henkilöt, jotka UKAEA on jo asettanut hankkeen käytettäväksi. Jos asia olisi näin, olisi todettava, että perussäännössä on mekanismi, joka ainakin osittain mahdollistaa niissä käyttöön otetun erilaisen kohtelun korjaamisen. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että jos tällainen seikka näytettäisiin toteen, sen perusteella olisi mahdollista välttää perussäännön toteaminen lainvastaiseksi jo esitettyjen perusteiden vuoksi.

E — Riidanalaisten päätösten lainmukaisuus

- 134 Vastaaja on katsonut jokaisen riidanalaisen päätöksen 10 kohdassa, että kantajien ottaminen palvelukseen määräaikaistoina toimenhaltijoina olisi vastoin perussäännön 8.4 kohtaa, jossa määrätään, että isäntäjärjestön käytettäväksi asettamat työntekijät pysyvät sen palveluksessa. Vastaaja lisää kahden päätöksen 11 kohdassa, että perus-

säännön 8.4 ja 8.5 kohdan mukaan kantajien täytyy lopettaa työsuhteensa UKAEA:n kanssa ja toisen jäsenjärjestön on otettava heidät palvelukseen ja määrättävä heidät JET:hen, jos he haluavat tulla otetuiksi sen palvelukseen määräaika-ina toimenhaltijoina. Lisäksi se viittaa (12 kohta) siihen, että JET:n neuvosto kieltäytyi toteuttamasta Pandolfi-työryhmän kertomuksen suositusta nro 1 ja (13 ja 14 kohta) UKAEA:n toistamiin sitoumuksiin sen JET:hen määräämään henkilöstön osalta. Vastaja on lisännyt kirjallisessa vastineessaan, että kantajien ottaminen palvelukseen ”muuna henkilöstönä” aiheuttaa uutta syrjintää, tällä kertaa muun jäsenen kuin UKAEA:n JET:n käytettäväksi asettamien toimenhaltijoiden vahingoksi, ja että tällainen laajentaminen murentaisi perussäännöllä käyttöön otetut palvelukseenottamishdot.

- 135 Kantajat puolestaan väittävät, että missään perussäännön määräyksessä ei muodollisesti kielletä ottamasta heitä palvelukseen ”muuna henkilöstönä” ja että heillä sitä vastoin on tällainen oikeus tulla otetuiksi palvelukseen, koska se on ainoa tapa, jolla voitaisiin lopettaa heihin kohdistuva syrjintä.
- 136 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että vaikka missään perussäännön määräyksessä ei nimenomaisesti ja yksiselitteisesti kielletä ottamasta 8.5 kohdan mukaisesti ”muuna henkilöstönä” palvelukseen henkilöitä, jotka UKAEA on kantajien tavoin jo asettanut hankkeen käytettäväksi, perussäännön yleinen rakenne ja sen määräysten sanamuoto johtavat kuitenkin siihen päätelmään, että tällainen palvelukseenottaminen ei ole mahdollinen tuottamatta vakavaa haittaa kyseisellä perussäännöllä käyttöön otetuille palvelukseenottamishdoille.
- 137 Perussäännön 8.5 kohdan ilmaisua ”muu henkilöstö” on tulkittava viittaamalla 8.1 kohtaan, jossa määrätään, että projektiryhmä muodostuu toisaalta 8.3 kohdan mukaisesti JET:n jäseniltä tulevista työntekijöistä ja toisaalta ”muusta henkilös-

töstä”. Näissä määräyksissä ei oteta huomioon sellaista tapausta, että UKAEA:n käytettäväksi asettama projektiryhmän jäsen eroaa siitä vain sen vuoksi, että hänet voitaisiin ottaa komission palvelukseen ”muuna henkilöstönä”.

- 138 Lisäksi, kuten komissio on perustellusti väittänyt, kantajien esittämä perussäännön tulkintatapa on vastoin sitä periaatetta, johon tällä hetkellä JET:ssä voimassa olevat henkilöstön palvelukseenottamisedot perustuvat, toisin sanoen sitä periaatetta, että muodostetaan ja säilytetään kaksi eri henkilöstöryhmää sen mukaan, mikä jäsen asettaa työntekijät käytettäväksi.
- 139 Tästä seuraa, että perussäännön 8.4 ja 8.5 kohtaa, sellaisina kuin niiden sanamuoto tällä hetkellä kuuluu, ei voida tulkita niin, että niissä sallitaan kantajien ottaminen palvelukseen näissä määräyksissä tarkoitettuina ”muuhun henkilöstöön” kuuluvina työntekijöinä.
- 140 On todettava lisäksi, että JET:n neuvosto ja johto ovat hyväksyneet lisäsääntöjä tai tilapäisiä sääntöjä tällaisen palvelukseenottamisen estämiseksi (ks. tältä osin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen rinnakkaisessa asiassa T-99/95, Stott v. komissio, 12.12.1996 antamassa tuomiossa oleva lisämääräysten 9.1 kohdan ja ”eroa ensin” säännön arviointi). Perussäännön 8.4 ja 8.5 kohdassa käyttöön otettu erilainen kohtelu saa näin vahvistusta täydentävistä mekanismeista, joiden tarkoituksena on kaikin tavoin estää tällaisen kohtelun korjaaminen.
- 141 Näin ollen on todettava, että perussäännön 8.4 ja 8.5 kohta, niiden täytäntöönpanoa koskevat lisämääräykset ja niiden tehokkuuden lisäämiseksi tarkoitetut hallinnolliset säännöt ovat lainvastaisia siltä osin kuin ne aiheuttavat tai lisäävät toimenhaltijat yhteisyrityksen käytettäväksi asettaman jäsenjärjestön mukaan kahteen

ryhmään jaettujen JET:n toimenhaltijoiden välistä erilaista kohtelua, joka ei ole objektiivisesti perusteltua, ja joka on näin ollen lainvastaista erityisesti tapauksissa, joissa on kyse mahdollisuuksista päästä yhteisön toimenhaltijoiksi.

- 142 Näin ollen on hyväksyttävä kantajien Euratomin perustamissopimuksen 156 artiklan nojalla toissijaisesti esittämä lainvastaisuusväite ja todettava, että perussäännön 8.4 ja 8.5 kohtaa ei voida soveltaa tässä asiassa edellä 131 ja 141 kohdassa todetuina osin. Sama koskee lisämääräyksiä ja niin sanottua ”eroa ensin” sääntöä, koska myös nämä ovat lainvastaisia.
- 143 Koska nämä määräykset eivät voi olla riidanalaisten päätösten lain mukaisena perustana, on tutkittava, onko näillä päätöksillä voitu pätevästi hylätä kantajien vaatimukset jonkin edellä 134 kohdassa mainitun syyn perusteella.
- 144 Ensinnäkin se, että JET:n neuvosto vastustaa Pandolfi-työryhmän kertomuksen suosituksen nro 1 täytäntöönpanoa, ei selvästikään ole sellainen syy, jonka perusteella vastaaja voisi laillisesti vastustaa kantajien vaatimusta, koska JET:n neuvosto ei voi vapauttaa ketään yhteisön oikeuden soveltamisesta. Sitä vastoin komission tehtävänä on valvoa, että JET:n neuvosto noudattaa tarkoin yhteisön oikeuden perustavanlaatuisia periaatteita; JET on yli 80-prosenttisesti yhteisön varoista rahoitettu yhteisyritys ja Euratom on yksi sen jäsenistä. Yhteisöjen tuomioistuin on lisäksi todennut asiassa Ainsworth antamassaan tuomiossa komission olevan oikeudellisesti vastuussa JET:n johdon toimenpiteistä (ks. tuomion 19—27 kohta).
- 145 Se väite, että kantajien ottaminen palvelukseen ”muuna henkilöstönä” aiheuttaisi uutta syrjintää, tällä kertaa muiden JET:n jäsenten kuin UKAEA:n käytettäväksi asettamien toimenhaltijoiden vahingoksi ainakin siinä tapauksessa, ettei tämä keino olisi näidenkään käytettävissä, ei ole merkityksellinen, koska sillä tarkoitetaan sellaista palvelukseenottamista, josta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on jo

todennut, että se ei ole kantajien käytettävissä. Joka tapauksessa kyseessä olevien toimielinten tehtävänä on ehkäistä kaikenlaiset uuden syrjinnän muodot, jotka eivät ole objektiivisesti perusteltuja, kun ne toteuttavat tämän tuomion täytäntöönpanemiseksi tarvittavia toimenpiteitä Euratomin perustamissopimuksen 149 artiklan mukaisesti.

- 146 Edellä todetuista seikoista johtuu, että riidanalainen päätös ei ole minkään sen perusteena olevan syyn perusteella lainmukaisesti perusteltu. Nämä päätökset on näin ollen kumottava.

Vahingonkorvausta koskevat vaatimukset

- 147 Vahingonkorvausvaatimukset (vaatimusten seitsemäs ja kahdeksas kohta) sisältyivät jo kantajien henkilöstösääntöjen 90 artiklan 2 kohdan mukaisesti tekemiin valituksiin, jotka oli tehty heille vastaisista päätöksistä, toisin sanoen implisiittisistä päätöksistä hylätä kantajien vaatimukset tulla otetuiksi palvelukseen yhteisön määräaikaisina toimenhaltijoina. Näin ollen vahingonkorvausvaatimukset on katsottava tehdyksi Euratomin perustamissopimuksen 152 artiklan (EY:n perustamissopimuksen 179 artikla) ja henkilöstösääntöjen 90 ja 91 artiklan rajoissa, joiden määräyksiä on noudatettu. Näin ollen nämä vaatimukset voidaan periaatteessa ottaa tutkittavaksi.
- 148 On kuitenkin täsmennettävä, että vahingonkorvauskanteen tutkittavaksi ottaminen rajoittuu sellaisen vahingon korjaamiseen, joka on välittömässä yhteydessä henkilölle vastaiseen päätökseen, toisin sanoen tässä asiassa implisiittisiin päätöksiin hylätä kantajien alkuperäiset vaatimukset tulla otetuiksi palvelukseen komission määräaikaisina toimenhaltijoina; asian Altmann ym. kantajat ovat esittäneet nämä vaatimukset vuoden 1993 tammikuussa ja asian Casson ym. kantajat ovat esittäneet ne vuoden 1993 syyskuussa ja lokakuussa. Nämä kanteet on sitä vastoin jätettävä tutkimatta, koska kantajat eivät ole noudattaneet henkilöstösääntöjen 90 ja 91 artiklassa määrättyä oikeudenkäyntiä edeltävää kaksivaiheista menettelyä siltä osin kuin kanteissa vaaditaan korvaamaan komission toiminnasta johtunut

vahinko, joka on riippumaton kyseessä olevasta kantajille vastaisista päätöksistä, toisin sanoen alkuperäisten hakemusten hylkäämisestä (ks. viimeksi asia T-52/92, Schneider v. komissio, tuomio 1.12.1994, Kok. H. 1994, s. II-887, ja asia T-569/93, Moat v. komissio, määräys 11.5.1995, Kok. H. 1995, s. II-305, 25 kohta).

- 149 Kantajien mahdollisuudesta perustaa vahingonkorvauskanteensa myös Euratomin perustamissopimuksen 188 artiklan toiseen kohtaan ja EY:n perustamissopimuksen 215 artiklan toiseen kohtaan on muistettava, että virkamiehen ja sen toimielimen, johon virkamies kuuluu tai kuului, välinen vahingonkorvausta koskeva riita-asia, joka on saanut alkunsa asianomaisen virkamiehen ja toimielimen välisestä työsuhteesta, kuuluu Euratomin perustamissopimuksen 152 artiklan (EY:n perustamissopimuksen 179 artikla) ja henkilöstösääntöjen 90 ja 91 artiklan soveltamisalaan ja se jää erityisesti tutkittavaksi ottamisensa osalta Euratomin perustamissopimuksen 151 ja 188 artiklan (EY:n perustamissopimuksen 178 ja 215 artikla) soveltamisalan ulkopuolelle (asia 9/75, Meyer-Burckhart v. komissio, tuomio 22.10.1975, Kok. 1975, s. 1171 ja asia 48/76, Reinartz v. komissio ja neuvosto, tuomio 17.2.1977, Kok. 1977, s. 291 ja erityisesti s. 297). Koska yhteisöjen tuomioistuinten toimivalta perustuu yhteisön virkamiehen tai muun kuin paikallisen toimenhaltijan asemaa vaativien henkilöiden osalta Euratomin perustamissopimuksen 152 artiklaan (EY:n perustamissopimuksen 179 artikla) (em. asioissa 65/74, Porrini ym. v. Euratom ym., tuomio 11.3.1975, Kok. 1975, s. 319 ja asiassa Ainsworth ym. annettu tuomio), se on myös, kuten kyseisessä artiklassa määrätään, henkilöstösäännöissä tai yhteisöjen muuta henkilöstöä koskevissa palvelussuhteen ehtoissa määrättyjen rajoitusten ja edellytysten (ks. näin myös julkisasiamies Mischon ratkaisuehdotus asiassa Ainsworth, Kok. 1987, s. 196—201). Lisäksi kantajat ovat hakemuksen ja valituksen tekemällä itse noudattaneet henkilöstösääntöjen 90 ja 91 artiklan mukaista menettelyä, ja siksi heidän kanteensa tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä on arvioitava näiden määräysten mukaisesti (em. asia Meyer-Burckhart v. komissio, tuomion 8 kohta).
- 150 Se väite, että edellä mainitun päätöksen 78/471, jolla perustettiin JET ja hyväksyttiin sen perussääntö, on tehnyt neuvosto eikä komissio, ei estä kantajia nostamasta kannetta suoraan sitä toimielintä vastaan, joka on tehnyt heille vastaisen päätöksen. Euratomin perustamissopimuksen 184 artiklasta johtuu, että vain yhteisöllä on oikeushenkilön asema (ks. myös Euratomin perustamissopimuksen 152 artikla ja

188 artiklan toinen kohta, joissa tarkoitetaan yksinomaan yhteisöä eikä sen toimielimiä). Vaikka onkin totta, että kun yhteisön vastuu johtuu sen toimielimen toiminnasta, yhteisön oikeusjärjestyksessä pidetään hyvän oikeudenhoidon mukaisena, että yhteisöä edustaa yhteisöjen tuomioistuimessa se toimielin tai ne toimielimet, jota moititaan vastuun aiheuttaneesta seikasta (yhdistetyt asiat 63/72—69/72, Werhahn Hansamühle ym. v. neuvosto, tuomio 13.11.1973, Kok. 1973, s. 1229, 7 kohta ja asia 353/88, Briantex ja Di Domenico v. Euroopan talousyhteisö ja komissio, tuomio 9.11.1989, Kok. 1989, s. 3623, 7 kohta), tämä seikka ei johda vahingonkorvauskanteen tutkimatta jättämiseen silloin, kun se liittyy läheisesti sellaiseen kumoamiskanteeseen, joka voidaan ottaa tutkittavaksi.

151 Asiakysymyksen osalta on ensin todettava, onko yhteisö vastuussa neuvoston lainvastaisesti tekemistä ja komission täytäntöönpanemista toimista.

152 Kuten vastaaja on perustellusti väittänyt, JET:n perussääntö on osa lainsäädäntötoimenpidettä, toisin sanoen edellä mainittua päätöstä 78/471, sellaisena kuin se on muutettuna edellä mainituilla päätöksillä 88/447, 91/677 ja 96/305. Siltä osin kuin vahingonkorvausvaatimukset perustuvat siihen väitteeseen, että tämä perussääntö on lainvastainen, yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneesta oikeuskäytännöstä seuraa, että tällainen lainvastaisuus ei itsessään riitä siihen, että yhteisö olisi vastuussa. Tällaisessa tapauksessa yhteisö voi olla vastuussa ainoastaan, jos kyseessä on riittävän ilmeinen ylemmäntasoisien, yksityisiä suojaavan oikeussäännön rikkominen (yhdistetyt asiat 83/76 ja 94/76, 4/77, 15/77 ja 40/77, Bayerische HNL ym. v. neuvosto ja komissio, tuomio 25.5.1978, Kok. 1978, s. 1209, 4—6 kohta; asia 238/78, Ireks-Arkady v. neuvosto ja komissio, tuomio 4.10.1979, Kok. 1979, s. 2955, 9 kohta ja asia 143/77, Koninklijke Scholten Honig v. neuvosto ja komissio, tuomio 5.12.1979, Kok. 1979, s. 3583, 10 kohta). Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa katsotaan, että tämän oikeuskäytännön periaatteita on sovellettava analogisesti nyt käsiteltävänä olevaan asiaan, joka on yhteisöjen henkilöstöä koskeva riita-asia, ottaen erityisesti huomioon sen, että toimielimillä on laaja toimivalta vahvistaa

yleisillä määräyksillä ne säännöt, jotka liittyvät Euratomin perustamissopimuksen toisen osaston V luvun määräysten mukaisten yhteisyritysten perustamiseen ja toimintaan. Tästä johtuu, että yhteisön vastuu voi nyt käsiteltävänä olevassa asiassa syntyä vain, jos kyseessä oleva toimielin on selvästi ja vakavasti ylittänyt sen toimivallan käyttämisen rajat.

- 153 Yhdenvertaisen kohtelun perustavanlaatuisen periaate on varmasti yksi näistä ylempätasoisista oikeussäännöistä, joilla suojellaan yksityisiä oikeussubjekteja (ks. em. asia Ireks-Arkady v. neuvosto ja komissio, tuomion 11 kohta; yhdistetyt asiat 64/76, 113/76, 167/78, 239/78, 27/79, 28/79 ja 45/79, Dumortier frères ym. v. neuvosto, tuomio 4.10.1979, Kok. 1979, s. 3091 ja yhdistetyt asiat C-104/89 ja C-37/90, Mulder ym. v. neuvosto ja komissio, tuomio 19.5.1992, Kok. 1992, s. I-3061).
- 154 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo kuitenkin, että perussäännöstä johtuva tällaisen periaatteen loukkaaminen ei ole tässä asiassa riittävän ilmeinen yhteisön vastuun toteamiseksi. On korostettava, että kantajien moittima erilainen kohtelu oli objektiivisesti perusteltu yhteisyrityksen perustamiseen liittyvässä alkuperäisessä yhteydessään ja että yhteisöjen tuomioistuin vahvisti erilaisen kohtelun pätevyyden asiassa Ainsworth vuonna 1987 antamassaan tuomiossa. On totta, kuten edellä 130 kohdassa on todettu, että neuvosto pystyi vuoden 1991 joulukuusta lähtien toteamaan olosuhteiden muuttuneen, mikä sen olisi pitänyt ottaa huomioon edellä mainitun päätöksen 91/677 tehdessään, koska olosuhteiden muutokset vaikuttivat yhteisöjen tuomioistuimen asiassa Ainsworth tekemien perustelujohtopäätösten pätevyyteen. Ottaen huomioon toisaalta sen vaikutuksen, joka yhteisöjen tuomioistuimen tuomioilla on yhteisön oikeusjärjestyksessä, ja toisaalta toimielinten laajan harkintavallan yhteisyrityksen organisointiin ja toimintaan liittyvissä asioissa, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo kuitenkin, että neuvosto ei ole ylittänyt selvästi ja vakavasti sen lainsäädäntövallan käyttämistä koskevia rajoja, kun se on pitänyt lainvastaisesti voimassa perussäännön 8 kohdassa määrätyt palvelukseenottamisedot. Tämän asian poikkeuksellisten olosuhteiden, joissa yhteisön toimielimet ovat perustaneet toimintansa asiassa Ainsworth annettuun tuomioon, monimutkaisen ja jatkuvasti muuttuvaan tosiasiatilanteen vuoksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että toimielimet eivät ole toimineet niin, että yhteisölle olisi syntynyt vastuu ennen tämän tuomion julistamispäivää, jolloin todetaan, että erilainen kohtelu ei enää ole objektiivisesti perusteltua, toisin kuin yhteisöjen tuomioistuin on todennut asiassa Ainsworth antamassaan tuomiossa.

- 155 Samoista syistä on katsottava, että komission moitittu toiminta ei ole sellaista, että yhteisölle sen perusteella syntyisi vastuu siltä osin kuin kyseessä on perussäännön hallinnollinen täytäntöönpano. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin muistuttaa, että komissio on perustellusti katsonut, että perussääntö nykyisessä sanamuodossaan ei itsessään salli kantajien ottamista palvelukseen sen 8.5 kohdan mukaisena ”muuna henkilöstönä”.
- 156 Edellä todetuista seikoista seuraa, että vahingonkorvausvaatimukset on hylättävä perusteettomina.

Oikeudenkäyntikulut

- 157 Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Työjärjestyksen 87 artiklan 3 kohdan mukaan, jos asiassa osa vaatimuksista ratkaistaan toisen asianosaisen ja osa toisen asianosaisen hyväksi tai jos siihen on muutoin erityisiä syitä, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voi määrätä oikeudenkäyntikulut jaettaviksi asianosaisien kesken tai määrätä, että kukin vastaa omista kuluistaan. Työjärjestyksen 88 artiklan mukaan yhteisöjen ja niiden henkilöstön välisissä riita-asioissa toimielinten on vastattava omista kustannuksistaan.
- 158 Koska vastaaja on hävinnyt olennaisen osan kanteiden kohdista, ja ottaen huomioon myös vahingonkorvausvaatimuksen hylkäämiseen johtaneet erityiset seikat, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että näiden periaatteiden oikean soveltamisen mukaista on velvoittaa vastaaja korvaamaan sen omien oikeudenkäyntikulujen lisäksi kantajien oikeudenkäyntikulut. Työjärjestyksen 87 artiklan 5 kohdan mukaan ja koska asianosaiset eivät ole tältä osin esittäneet erityisiä vaatimuksia, on kuitenkin päätettävä, että asian T-177/94 26:näntena kantajana oleva D. Hurford vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan.

159 Työjärjestyksen 87 artiklan 4 kohdan mukaan väliintulija vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN
(toinen jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

- 1) Asiassa T-177/94 26: ntena kantajana olevan D. Hurfordin kanteesta luopuminen merkitään pöytäkirjaan. Asia T-177/94 poistetaan häntä koskevin osin rekisteristä.
- 2) Komission 14.1. ja 16.9.1994 tehdyt päätökset olla ottamatta muita kantajia palvelukseen yhteisön määräaikaisten toimenhaltijoiden toimiin kumotaan.
- 3) Kanteet hylätään muilta osin.
- 4) Vastaaja veloitetaan korvaamaan kantajien oikeudenkäyntikulut, D. Hurfordin oikeudenkäyntikuluja lukuun ottamatta, sekä vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan. D. Hurford ja väliintulija vastaavat kumpikin omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Kirschner

Bellamy

Kalogeropoulos

Julistettiin Luxemburgissa 12 päivänä joulukuuta 1996.

H. Jung

H. Kirschner

kirjaaja

toisen jaoston puheenjohtaja

Sisällys

Riita-asian perustana olevat tosiseikat	II - 2048
Asiaan liittyvät oikeussäännöt	II - 2048
Asiassa Ainsworth annettu tuomio	II - 2052
Tilanteen muuttuminen	II - 2053
Oikeudenkäyntiä edeltävä hallinnollinen menettely	II - 2061
Oikeudenkäyntimenettely ja asianosaisten vaatimukset	II - 2063
Tutkittavaksi ottaminen	II - 2067
A — Kantajien tiettyjen vaatimusten ulottuvuus ja tutkittavaksi ottaminen	II - 2067
B — Oikeusvoimavaikutusta koskeva väite	II - 2069
Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut	II - 2069
Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta	II - 2069
Kumoamisvaatimukset	II - 2071
Asianosaisten kanneperusteet ja pääasialliset perustelut	II - 2071
Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta	II - 2076
A — Alustavat huomiot	II - 2076
B — Väitetyn erilaisen kohtelun sisältö	II - 2077
C — Asiassa Ainsworth annetun tuomion jälkeen tapahtuneet tosiasiallisten olosuhteiden muutokset	II - 2081
1. JET:n toiminnan jatkaminen ja fuusio-ohjelman tavoitteet	II - 2083
2. UKAEA:n roolin muuttuminen yhteisyrityksen organisoinnissa ja toiminnassa	II - 2084
3. UKAEA:n asenteen muuttuminen	II - 2084

4. JET:n sosiaalinen ristiriitatilanne	II - 2085
5. Alkuperäisten palvelukseenottamisehtojen kehitys	II - 2086
UKAEA:n toimenhaltijoiden epävarmuus työpaikasta	II - 2086
Se scikka, että brittiläisen henkilöstön on melkein mahdotonta saada ”paluulippu” JET:n jäseneltä	II - 2087
”Paluulippujen” käytännön merkityksen väheneminen	II - 2088
Euratomin JET:n käytettäväksi asettamien määräaikaisten toimenhaltijoiden ottaminen komission vakinaiseen henkilöstöön ja tältä osin annetut sitoumukset	II - 2089
Keinotekoisten yhteyksien luominen jäsenjärjestöihin	II - 2090
D — Asiassa Ainsworth annetun tuomion jälkeen tapahtuneiden olosuhteiden muutosten oikeudelliset seuraukset	II - 2091
E — Riidanalaiisten päätösten lainmukaisuus	II - 2096
Vahingonkorvausta koskevat vaatimukset	II - 2100
Oikeudenkäyntikulut	II - 2104